

Barb. ma. 11
1721 310

UNIVERSITATIS JURIBICA

JUDICII SEN-
TENTIAM IN CAUSIS
CRIMINALIBUS QUAE AB
ACTIS REMOVENDAE

RECTORI MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPIS PORCISSIE, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICI ET DUCATUS MAGDEBURGICI
GUBERNATORI &c. &c.

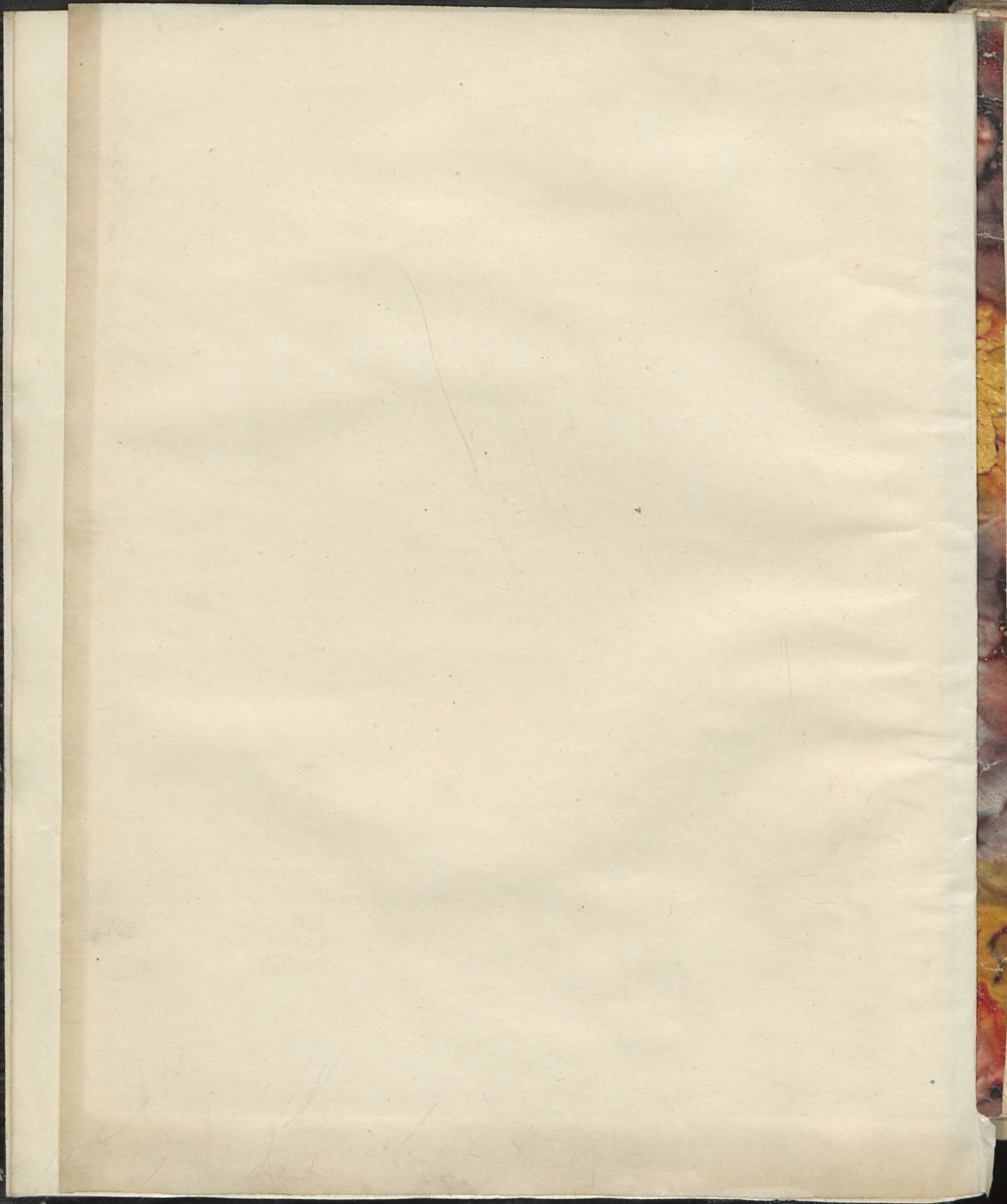
PRÆSIDI
PRORECTORI MAGNIFICO,
CHRISTIANO THOMASIO, J.C. &c.

UNIVERSITATIS
JURIBICA

JOHANNES GEORGIVS LOHSE,

HALÆ MAGDEBURGICÆ, LUDWIGI GALLERII.

1753.

2. D. B. F.
DISSERTATIO INAUGURALIS.
DE

No: 815.
1709 *246*

**EXISTIMATIONE
FAMA ET INFAMIA
EXTRA REMPUBLICAM,**

Quam

**RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,**
PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICO ET DUCATUS MAGDEBURGICI
GUBERNATORE &c. &c.

PRÆSIDE
PRORECTORE MAGNIFICO

DN. CHRISTIANO THOMASIO, Jcto
POTENTISSIMI REGIS BORUSSIAE AC REVEREND. ET
SERENISS. DUCIS SAXO-NUMBURG. CONSILIARIO
RESPECTIVE INTIMO, PROFESS. JUR. ORDIN.
ET FAC. JUR. h. t. DECANO,
IN ALMA FRIDERICIANA
PRO LICENTIA

Summos in utroque jure honores & Doctoralia Privilegia rite capessendi

IN AUDITORIO MAJORI
Horis ante & pomerid. d. 16. Febr. M DCC IX.
Publico Eruditorum examini submittet,

ZACHARIAS SCHMIDT, Gorl. Luf.
Advoc. Provinc. Ordin. Jurat.

HALE MAGDEBURGICÆ, Litteris Salfeldianis.

DISSERTATIO INAUGURALIS,

De

EXISTIMATIONE FAMA ET
INFAMIA EXTRA REMPUBLICAM
PRIMA FUNDAMENTA.

SUMMARIÄ.

Occasio dissertationis. In singulis juris titulis contineri themata disputandi non vulgaria. §. I. Adeoque non minus in titulo de his, qui notantur infamia. §. II. Inprimis, cum in doctrina morali nondum genuina fundamenta hujus doctrinæ jacta sint. §. III. Scopus dissertationis, prima saltem fundamenta ejus ponere. §. IV. Existimatio & fama vel bona vel mala. Illa hujus loci. §. V. Existimatio etiam de nobis ipsis, fama saltem de aliis dicitur. Bona fama non est in potestate nostra. §. VI. Existimationi de nobis ipsis, fama non semper respondet, partim de jure, partim de factò. §. VII. Metus infamiae intuitu innocentium saepe justus est. Noviter explicata lex 7. pr. quod met. caus. §. IIX. Existimatio & fama bonum, vel verum vel apparen. §. IX. Existimationis & fame definitio generalis atque differentia adhuc alia. §. X. Valor seu quantitas moralis duplex, vel pretium, vel existimatio. §. XI. Fama & existimatio, vel simplex, vel intensiva, sed hactenus obscurius proposita. §. XII. Declaratio, quid proprie sit existimatio simplex.

A

plex

plex & intensiva. §. XIII. *Qua bonitas in utraque existimatione consideretur, & que existimationem veram & fucatam constituat.* §. XIV. *Existimatio sui ipsius tam simplex, quam intensiva intuitu virtutis.* §. XV. *Differentia inter intensivam & simplicem existimationem declaratur ex doctrina de bono honesto, decoro, justo.* §. XVI. *Effectus infamiae & existimationis utriusque intuitu sui ipsius.* §. XVII. *Appetitus utriusque huius existimationis est appetitus veri boni.* §. XVIII. *Comparatur utraque existimatio agnitione communis stultitia.* §. XIX. *Maxime vero propriae.* §. XX. *Unde caret sapiens acquiescentiam in seipso & ejus fructus noxios.* §. XXI. *Item virtutem fucatam idearum Platonidarum & supercilii Stoici.* §. XXII. *Reliqua bona existimationem sui ipsius nec augent, nec minuunt, eorumque contentum nimium sapiens aequa caret desiderium.* §. XXIII. *Bona fortuna nec propter se appetit, nec saltem sumit, sed appetit propter alios.* §. XXIV. *Moderate tamen, uti & ipsam famam, gloriam & claritatem nominis.* *Quomodo haec inter se differant.* §. XXV. *Nec meruit sapiens infamiam non meritam.* §. XXVI. *Divisio superior inter existimationem sui simplicem & intensivam illustrata ex Honoratio.* §. XXVII. *Item Seneca & c. Explicator Grotius.* §. XXVIII. *Existimatio sui ipsius annon habeat etiam effectus externos?* §. XXIX. *Bona fama & infamia, justa & injusta easdem habet regulas, qua existimatio sui ipsius.* §. XXX. *Duplex fame consideratio pro diversitate status naturalis & civilis.* §. XXXI. *Fama simplex in statu naturali quid?* §. XXXII. *Ea non amittitur per peccata imbecillitatis humane, qua deficiuntur.* §. XXXIII. *Quilibet praesumitur bonus intuitu famae simplicis, non intensiva.* §. XXXIV. *Nec fama hac ab illo probanda, qui in ea se fundat.* §. XXXV. *Effectus fame simplicis sunt debita communia omnibus hominibus pacifice viventibus.* §. XXXVI. *Ita, ut eorum violatio justam bello causam praebet, nisi sint, officia humanitatis.* §. XXXVII. *Infamia fame simplici opposita. Notatus Pufendorffius, quod hic referat lenones, meretrices, mendicos.* §. XXXVIII. *Ut qui*

qui pertinent ad infamiam fame intensive oppositam. §. XXXIX. De furibus professis Egyptiorum, etiam à Pufendorffio hic allatis. §. XL. Ut & de furtis à Lacedaemontis permisis. §. XLI. Fontes variantium judiciorum vulgariū de infamia, quatenus est oppositum fame simplicis. §. XLII. Hanc infamiam non esse simplicem, sed intensivam, ortam quidem ex læsione aliorum dolosa, sed variorum graduum. §. XLIII. Infamiam hanc Pufendorffius in duas species dividit, quarum utraque iterum deleri potest. §. XLIV. Magis perspicue tres ejus species constituuntur. Effectus minoris infamiae, intuitu læsi. §. XLV. Intuitu aliorum, qui similiter lædi poterant. §. XLVI. Effectus majoris infamiae. §. XLVII. Maxima infamia quæ? §. XLVIII. Et ejus exempla. §. XLIX. An & integræ civitates hac infamia laborare possint? §. L. Descriptio civitatum secundum Pufendorffium, quæ mediâ infamia laborarint. §. LI. Huc pertinent exempla civitatum apud quos atrocitas erga alias gentes fuere in usu. §. LII. Atrocitas hæc, nec licita esse, nec maximam infamiam operari, sed mediâ. §. LIII. Aliud exemplum talium civitatum ex ipso Pufendorffio. §. LIV. Cur hoc exemplum idem omiserit in opere majore. §. LV. Effectus maxime infamiae. §. LVI. Non commode huc referri à Pufendorffio licentiam violende fidei. §. LVII. Quod confirmatur ex alio loco ejusdem. §. LVIII. Fama intensiva in statu naturali. Ejus fundamentum, & ornamentum. §. LIX. Effectus duplex, laus & honor. Horum differentia & signa. §. LX. Cur ad fundamentum, honoris naturalis præter virtutem requiratur communiter etiam potentia. §. LXI. Ad laudem & honorem in statu naturali nemo cogi potest. §. LXII. Ergo in statu naturali non est fundamentum definiendi controversias de præcedentiâ. §. LXIII. Videlicet theoreticæ. Adsunt tamen duæ observationes practicæ. §. LXIV. Oppositum fame intensive duplex: vitilitas & infamia simplex. Hæc est infamia, infamia & improprie dicta, cum possit cum fama simplici esse conjuncta. §. LXV. Exigui effectus hujus infamiae in statu

naturali. §. LXVI. Conclusio. Difficultas doctrine de fundamenti fame & infamia in statu civili. §. LXVII.

§. I.

Occasio disertationis. In singulis juris titulis contineri themata disputandi non vulgaria.

Um sollicitus essem de themate non vulgari, in quo elaborando vires meas exercerem, rursi primum, cum amicus mihi thema de his, qui notantur infamia, proponeret, quasi videlicet deessent infiniti in pandectas commentarii, infinita juris Systemata, & Compendia. Sed re tamen penitus perispecta, deprehendi, reliquisse tot Commentarios, tot Systemata ac Compendia ingenuo JCto adhuc plurima in singulis titulis emendanda, & aliter ponenda, (rationes asserti hujus alibi & potissimum in Historia juris latius exposuit Dn. Praeses.) Tantum abest, ut in hoc titulo de his qui notantur infamia desint observationes selectae & haud vulgares, ab aliis vel plane non vel certè rarius observata.

§. II.

Adeoq; non minus in titulo de his, qui notantur infamia.

Utenim taceam, insignem sui seculi JCtum Marquardum Freherum, cujus tamen tempore jam infiniti extabant ad h. t. commentarii, non solum rem dignam suâ curâ & diligentia putasse, ut tribus eruditis libris de exstimatione acquirenda, conservandâ, & amittendâ ageret, ibique etiam doctrinam de gloria & infamia exponeret fusius; atque eundem libro statim 1. cap. 1. v. 12. miratum esse, quod, cum reliquæ materiæ juris, & imprimis illæ, quæ ad statum hominis pertinent, à JCtis abundantissime pertractatæ fuerint, hæc tamen pars intacta manserit; cuilibet ad oculum patet, Doctores etiam in hoc titulo partim jura Romana, Canonica, & mores Germanorum ac aliorum populorum inter se miscere; partim in ipso jure Romano, præeuntibus ita juris collectoribus, variantia diverforum temporum & Statuum Reipublicæ Romana, jura circa infames, diversos itidem infamiæ effectus, affinia itidem infamiæ cum infamia ipsâ confundere; neque adeo lauda.

laudalem istam Freheri diligentiam ipsis multum profuisse, five quod Freherus in istis Jurisprudentiæ tenebris sub quibus scribebat, non omnia exacte secernere potuerit, five etiam, quod pro gustu communi Jctorum, studia humaniora & elegantiora rarius ex debito æstimantium, methodus Freheriana, ubique dicta ex auctoribus elegantioris literaturæ illustrans, ad eorum palatum non fuerit.

§. III.

Accedit, quod Commentatores primi pro infelicitate suorum temporum destituti fuerint fundamentis genuinis *In primis cum in doctrina moralis, cujus nobilissima pars est jus ætrina morum non dum* Unde non mirum, quod primis illis Glossatorum temporibus tot dissensiones, in plurimis ad hoc *exacte solida fundamenta* doctrinæ caput pertinentibus positionibus, ortæ, exque *hujus doctrinae jacta sint.* postea ad posteros, saltem de exscribendis glossatoribus sollicitos, propagatæ fuerint. Ex restauratoribus Juris Naturæ hunc articulum de famâ & existimatione intactum reliquit Grotius, Pufendorffius vero, etsi partim in dissertationibus Academicis partim in opere majore eundem distinctius tractaverit, atque ad certa fundamenta redigere voluerit, fatendum est tamen, Virum illustrem quidem primam glaciem fregisse, ac viam monstrasse evitandæ communis confusionis; interim tamen pro ratione videlicet instituti, adhuc multa intacta reliquisse, aut prætervidisse, quæ partim jam Freherus observaverat, partim etiam ab omnibus neglecta fuerant: Ut adeo & in fundamentis hujus doctrinæ rectius jaciendis inventura sit diligentia cultoris Themidos non pauca, in quibus se exercere queat.

§. IV.

Non tamen propositum est, caput hoc juris pro dignitate tractare. Id enim requireret integrum majoris formæ *Scopus dissertationis, prima fundamenta hujus doctrinae proprie* tractatum & longius temporis spatium, quam quod exercitio huic elaborando mihi relictum est. Tentabo igitur, annon *tem fundamenta hujus doctrinae proprie* saltem primas quasdam hujus emendationis lineas in chartam projicere possim, distinctiorem elaborationem & applicationem.

cationem fundamentorum positorum ad tit. ff. de his qui notantur infamia, vel alii tempori, vel alterius diligentiae relinquendo. Cum vero infamia privationem existimationis ac famae denotet, eique adeo fama & existimatio opponatur, de his erit incipiendum ex vulgato canone, quod privatio praesupponat habitum.

§. V.

Existimatio vox à bonitate & malitia abstrahat. Uti enim fama alia bona, alia mala est, ita & existimatio, etsi existimatio simpliciter posita saepe existimationem bonam, tanquam analogatum nobilissimum denotet, & in hoc significato etiam à JCro accipiatur in definitione existimationis l. 5. §. 1. ff. de extimord. cognit. Sed eadem etiam est famae ratio, quae & ipsa simpliciter posita pro bonâ famâ sumi solet. Et hic posterior significatus est hujus loci. Nam fama mala & infamia fere synonyma sunt.

§. VI.

Existimatio etiam de nobis ipsis, fama saltem de aliis dicitur. Bona fama non est in potestate nostrâ. Differunt fama & existimatio, quod illa denotet iudicium aliorum hominum de aliis hominibus, existimatio latius pateat, involvens etiam iudicium cuiuslibet de seipso, & tum fere conscientiae æquipollet. Hinc patet, existimationem quidem posse suo modo bonis internis seu animi accenseri, non vero accurate loquendo famam, ut quae semper ad bona externa & quidem fortunæ pertinet. Quamvis communiter ista confunderi soleant Dd. aut certe non accurate distingvere, etiam ipse Pufendorffius. l. 8. c. 4. §. 9. Nec adeo excusatur commode communis locutio, quod bona fama sit in potestate nostra, addendo, hoc intelligendum esse de fundamento bonæ famæ. Nam fundamentum rei & res ipsa valde differunt. Et notum est dictum nescio cuius, sapientum proprium esse, benefacere ac male audire.

§. VII.

Existimatio ni de seipso Ex dictis vero sequitur, famam non semper respondere existimationi de nobis ipsis, idque partim jure, partim injuria,

ria. Scilicet cum homines communiter melius de se ipsis sentiant, quam par est, nec videre soleant mantica quid in tergo sit, contra in aliorum navis videndis lynceos habeant oculos, aperta ratio est, cur sine injuria mala aut non integra fama sint, qui magni seipfos æstimant. Contra cum stulti contemnunt sapientes eosque odio prosequantur, non mirandum etiam, quod cum plurimi stultitiæ labe infecti sint, sapientes pauci, illi partim ex crassa ignorantia, partim etiam ex malitiâ injuria afficiant sapientes, pejus de illorum justâ existimatione de seipsis sentientes, aut illos infamiâ & contemptu afficientes.

fama non
semper re-
spondet, par-
tim de jure
partim de
facto.

§. IIX.

Atque adeo cum stulti sæpe potentes sint, sapientes contra potentia careant, patet, non universaliter verum esse, quod asserit Freherus, non esse justum metum, si innocentes infamiam metuunt, quia tum ea inferri cum effectu nequeat, *lib. 3. de existim. cap. 2. n. 1.* Est enim illa conclusio desumpta ex hypothesi jam refutata, quasi bona fama sit in potestate nostra. Sed tamen & Ulpianus id dicit *l. 7. pr. quod pr. quod met. metus causa:* timorem infamiæ Edicto non contineri, nec stitui meticulosum, qui rem nullam frustra timuerit, id est, ut exponunt Brunnem. *ad d. l. aliique Dd.* quia infamia infertur à lege non à privato. Et tamen servitutis timorem justum esse Paulus dixit *l. 4. cod.* cum nec in privati arbitrio sit, aliquem in servitutem detrudere. Sudant Dd. ut dubium hoc tollant. Vid. Anton. Fabr. *in rational. ad d. l. 7.* Huberam in *Eunomia Romana p. 173. seqq.* Nolo equidem antinomiam statuere inter Paulum & Ulpianum, etsi sapius dissentire soleant. Interim non utique satisfaciunt responsiones Doctorum, nec ipsius Huberi. Dicam quod sentio. Non voluit JCrus, metum infamiæ intuitu innocentis nunquam justum esse, sed saltem non haberi pro justo in illo Edicto, quia metus ibi cum vi conjunctus esse debet; at metus infamandi non infert vim corpori. At, quod magis placet, JCrus de regula cogitavit, nos de exceptione loquimur, de metu infamiæ

famiae à potentibus illato. Confirmat responfionem noſtram ſententia Curiae ſupremae in Fruſia in caſu ſimili. Jungit Ulpianus infamiae vexationes. Matrōno quaedam tranſegerat ſuo damno, adhibitis tamen amicis ſubacta metu minarum adverſarii; Vexabo te, tum vives; Lites neſtam ab infimo tribunali ad Ordines uſque generales. Non reddam tibi inſtrumenta literaria, quibus carare non poterat, & ſimilia. Reſtituit eam curia, non in favorem ſexus minus conſtantis, ut vult Huberus *d. l. id enim repugnaret l. 6. ff. eod.* ſed potius, ut paulo ante dixerat, ob iniquitatem odioſam adverſae partis, haud dubie potentis, adjunctà forte ratione ex ar- gumento *l. 8. §. 1. eod.* Unde cadit alia obſervatio Huberi ad eum caſum. *Inanis inquit, vexatio, plene ſtultitia mina: non erat legalis cauſa reſtitutionis ſecundum Editum & Ulpianum.* Imo erat. Et in metu infamiae ſimilis cauſa legalis foret, ſi e. g. Suſannae ſenioris iſti pecuniam extorſiſſent metu infamiae, per falſum ſuum teſtimonium inferendae.

§. IX.

*Exiſtimatio
& Fama bo-
num vel ve-
rum, vel ap-
parens.*

Etſi vero ad noſtrum ſcopum non pertineat exiſtimatio de ſeipſo, ſed quatenus famae ſynonymum eſt, non tamen ſtatim dimittenda plane erit iſta ſignificatio, verum ad ſequentia melius intelligenda proderit adhuc quaedam obſervare, quae exiſtimatio de ſe & fama bona habent communia. Nimirum bonum cum ſit vel verum vel apparens, utrumq; etiam tam de exiſtimatione ſui ipſius, quam de fama aliorum prædicari poteſt. Quamvis enim primario de vero bono debeamus in doctrina juris eſſe ſolliciti, non tamen ſeponere plane poſſumus conſiderationem boni apparentis, cum etiam de fama tractaturi ſimus, quatenus eſt obſectum legum humanarum & civilium, quae non omnino ſapientibus feruntur, ſed magis inſipientibus, adeoque recordantur ſubinde humanae imbecillitatis, quo intuitu, ni fallor, Cicero dixit: *lib. 3. Offic. p. 496. edit. Rachel. Aliter Leges, aliter Philoſophi tollunt aſtutias. Leges, quatenus teneri manu res poſſunt; Philoſophi, quatenus ratione & intelligentiâ.*

§. X. At-

§. X.

Atque ut ea assertio de bono vero & apparente existima- *Existimatio-*
tionis & famæ eo distinctius percipiatur, supponendum est, *nis & fama*
existimationem in genere esse iudicium de valore sui ipsius & a *definitio ge-*
riorum, famam iudicium plurium de valore aliorum. Nam & *neralis atque*
in eo differunt fama & existimatio. Omnis fama existimatio- *differentia*
nem de aliis sub se continet, sed existimatio unius vel pauco- *ad huc alia.*
rum de aliis non dicitur fama.

§. XI.

Valor est quantitas moralis à Scholasticis in prædicamen- *Valor seu*
to quantitatis omiſſa, sed non neglecta Stoicis, & qui a Stoicis *quantitas*
provenierunt, Jctis Romanis. Est vero quantitas moralis seu *moralis du-*
valor duplex, personarum & rerum. Valor rerum pretium, *plex vel pre-*
personarum existimatio, fama, honor, dignitas appellari so- *tium vel exi-*
lent. Conveniunt pretium & existimatio in multis in tantum, *stimatio.*
ut doctrinam de existimatione & fama, obscuratam ab aliis
plerumque ex doctrina de rerum pretio illustrare possis.

§. XII.

Famam & existimationem porro post Pufendorffium *Fama & exi-*
communiter dividunt in intensivam & simplicem. Recte, si *stimatio vel*
modo intelligantur, quid velint. Equidem modo existimatio *simplex vel*
simplex dicitur, cum quis pro viro bono & ad leges naturales *intensiva, sed*
se accommodare pronus habetur; modo ita describitur, cum *hæcenus ob-*
quis pro membro saltem vulgari & integro, aut saltem non *scurius pro-*
pro vitioso habetur. Pufend. l. 8. c. 4. §. 2. & 6. Sed viri boni *posita.*
dantur varii gradus, & existimatio non simplex sed intensiva
est, haberi pro viro insigniter bono. Deinde vulgare societa-
tis membrum esse, non videtur pertinere ad prædicata existi-
mationis simplicis, ut in qua nulla est comparatio sed ad op-
posita existimationis intensivæ. Nam existimatio intensiva
definitur, secundum quam personæ alias quoad existimatio-
nem simplicem æquales, sibi invicem præferuntur, prout uni
præ altero insunt, quibus aliorum animi ad exhibendum ho-
norem permoveri solent. Pufend. *ibid.* §. 12. Ergo si existi-
matio simplex est inter æquales, boni vero viri non sunt
æqua-

B

æquales, nec vulgare societatis membrum est prædicatum æqualitatis, obscura manet definitio existimationis simplicis. Deinde intensiva solet quidem producere honorem. Sed tamen uti honor externus sæpe est sine correspondente fama & existimatione; ita & existimatio intensiva potest esse absque honore. Honor enim præsentiam honorati fere supponit, saltem politicam si non physicam, at fama & existimatio intensiva prædicatur etiam de absentibus, qui nec corporea nec virtuali præsentia fructum existimationis percipiunt. Ut taceam laudes, quæ honori sæpius opponuntur, esse æque effectus existimationis intensivæ quam honores. &c.

§. XIII.

*Declamatio,
quid proprie
intexistima-
tio simplex
& intensiva.*

Hæc dubia ut tollantur, notandum, quod uti iusti vox dupliciter sumitur, & in sensu agente, pro eo, quod est præceptum, & in negante pro eo, quod non est injustum seu prohibendum, ita & viri boni vocabulum duplici acceptione subiectum est. Aut enim denotat virum bonum in sensu positivo, qui varia bonitatis indicia exhibet, adeoque unius generis haud est, sed hoc intuitu vir bonus viro bono est præstantior, vel in sensu negativo, qui non est malus, atque hoc intuitu una ejus est species, & unus gradus, carere malitia. Existimatio seu fama simplex igitur est iudicium de bonitate hominum simplici i. e. qua viri boni judicantur æquales, scilicet malitia carentes, & hujus oppositum est infamia. Uti in pretio rerum. Res enim quædam sunt vel alicujus vel nullius pretii. Intensiva est, qua inter eos, qui omnes gaudent existimatione simplici, unus vir bonus alteri censetur esse præstantior intuitu bonitatis positivæ. Hujus oppositum non est infamia proprie dicta, sed earum rerum quæ intensivam existimationem comitantur, ut sunt gloria, laus, honor &c. carentia, id est vilitas vel vulgaritas. Sic iterum in pretio rerum: Quædam res sunt vel magni vel exigui, alicujus tamen pretii.

§. XIV.

§. XIV.

Porro etsi utraque hæc existimatio consideretur, prout *Qua bonitas*
 se exerunt in statu, vel naturali, vel civili, antequam tamen *in utraque*
 ad has species exactius considerandas progrediamur, juvabit *existimatio-*
 prius id expedire, quod hæctenus distulimus, ut nempe de *ne considere-*
 claremus, cum varia sint bonorum humanorum genera, quæ *cur, & que*
 nam præcise bonitas in definitione utriusque existimationis, *existimatio-*
 tam intensivæ quam extensivæ, tam sui ipsius quam aliorum *nem verum*
 considerari debeat, ex quo simul patebit, utrum existimatio *& fucata*
 sit bonum verum an apparens. Incipiendum autem hic erit *construat.*
 ab existimatione sui ipsius, cum in philosophia morali fons
 omnis sapientiæ sit notitia sui ipsius, adeoque, qui seipsum
 debito modo æstimare nequit, non ferre etiam possit iudicium
 accuratum de existimatione aliorum.

§. XV.

Jam quidem illud inter omnes, quod sciam, in con- *Existimatio*
 fesso est, ad virtutem moralem præ reliquis bonis humanis esse *sui ipsius*
 respiciendum, ita ut simplex existimatio sui ipsius hic sit bona *tam simplex,*
 conscientia: *nil conscire sibi nulla pallefcere culpa:* existimatio in- *quam inten-*
 tensiva autem sit conscientia de magnis in virtute profectibus *sua intuitu*
 cujus oppositum sit conscientia nullius quidem criminis, sed *virtutum.*
 magnæ tamen imbecillitatis, & minorum profectuum in actio-
 num virtuosarum exercitio.

§. XVI.

Cum tamen hæctenus sæpius variorum graduum *Differentia*
 in bonitate & virtute mentio facta sit, & malitiæ ac vitii, tan- *inter intensi-*
 quam oppositorum bonitatis & virtutis eadem sit ratio, ut *vam & sim-*
 nempe & harum sint gradus diversi, necesse erit & hos *plicem exi-*
 gradus clarius explicare, ut appareat, quis gradus malitiæ *stimationem*
 tollat existimationem simplicem, quis gradus bonitatis con- *declaratur*
 tra ponat existimationem & simplicem & intensivam. At- *ex doctrina*
 que hic mihi videtur res omnium commodissime posse pro- *de bono ho-*
 poni, si distinctionem boni moralis in honestum, decorum *nesto, deco-*
 & justum, a Dn. Præfide *lib. 1. de fundam. juris nat. & gent. la-*
 tius expositam hic applicem. Infimus boni gradus justum *ro, justo.*
 est,

est, medius decorum, summus honestum. Ergo, qui regulas justis de nemine lædendo non observat, est homo nullius pretii, & quo magis vel minus adversus has regulas peccat, eo magis vel minus conscientia propria infamia crescit. Contra qui neminem lædit, & nullius injustitiæ sibi conscius est, is existimationem saltem simplicem de se habet. Neque enim pro praestantia virtutis allegari poterit, abstinere ab injustitiis. Neque excellentiam denotat carere infamia. Interim tamen juxta vulgatum: Virtus est, vitium fugere, & sapientia prima, stultitia caruisse. At qui regulas decori & legem amoris præterea observat, qui multis benefacere studet, necesse est, ut sit aliis, qui saltem alios non lædunt, at nemini benefaciunt, præstantior; Denique qui præterea regulis honestatis sedulo incumbit, & quotidie in agnoscenda imbecillitate propria & oppugnanda pergit, atque affectuum, etiam moderate noxiorum ulteriorem moderationem sibi comparare satagit, is omnium sapientissimus & perfectissimus uti est, ita etiam talem se ipsum æstimare potest, & ab aliis talis æstimandus est. Sed hic fere Stoicorum sapiens est, Phœnici similis, qui nonnisi in abstractionibus intellectus humani existit. Ergo retineamus reliquas species. Qui multis benefacit existimatione intensiva gaudet, qui nemini nocet, simplici, qui alicui vel multis nocet, existimationem etiam simplicem minuit, vel consumit, & pro infami habetur. Illustrari poterit iterum doctrina nostra ex capite de rerum pretiis. Infames similes sunt rebus ubivis obviis, & nullius utilitatis, adeoque & nullius pretii; Qui existimatione simplici gaudent comparari possunt rebus non inutilibus quidem, sed ubivis obviis, quæ adeo sunt alicujus, sed vulgaris & parvi pretii. Qui existimationem intensivam acquisiverunt, sunt, ut res utilissima & rarissima, quæ magni solent esse pretii.

§. XVII.

Effectus infamie & existimatio.

Infamis vita operatur inquietem animi, & metum producit adversus alios homines etiam quos non læsimus, exemplo Caini; Existimatio simplex carentiam hujus inquietis & metus.

metus. Intensiva insuper majores quietis gradus in animo *nis utriusque*
producit, & fiduciam erga alios homines, etiam quos actu non *intuitu sui*
adjuvimus ad adjuvandum tamen fuimus parati. *ipfius.*

§. XVIII.

Cum autem quies animi & amor humani generis sine *Appetitus*
summum hujus vitæ bonum, facile constat, appetitum utrius- *urriusq; hu-*
que hujus existimationis esse appetitum veri boni, neque vi- *jus existima-*
rum sapientem debere esse contentum existimatione sui ipsius *tionis est ap-*
simplici, & quod nemini noceat, sed etiam quotidie debere *petitus veri*
tendere plus ultra & ut possideat existimationem sui ipsius in *boni.*
tensivam, hoc est, ut plurimis beneficiat, & profit. Et cum
intensiva hæc existimatio quotidie majora adhuc incrementa
capere possit, non acquiescit sapiens, nec sibi unquam per-
svadet se obtinuisse terminos ultimos existimationis intensivæ,
sed quotidie augmenta talia intensivæ illi existimationi appo-
nere omni studio allaborat.

§. XIX.

Comparatur autem utraque hæc existimatio agnitione *Comparatur*
communis partim stultitiæ humani generis, partim propriæ, *utraq; existi-*
& hujus quidem omnium maxime. Est enim hæc agnitione *matio agni-*
& hujus quidem omnium maxime. Est enim hæc agnitione *matio agni-*
fons omnis sapientiæ, cum absque ea nullum possit esse ferium *tionis com-*
desiderium acquirendæ veræ existimationis sui ipsius. Unde *munis stulti-*
sequitur sua sponte, quam noxia sit communis persuasio de per *tia.*
fectione & præstantia humanæ naturæ, & quod homo sua na-
tura sit ens prudentissimum & perfectissimum.

§. XX.

Cæterum quamvis agnitione communis stultitiæ naturæ hu- *Maxime ve-*
manæ sit necessarium requisitum acquirendæ sapientiæ, ut sine *ro propria.*
ea nemo sapiens evadere possit, nondum tamen est causa sa-
pientiæ, si non accedat agnitione propriæ stultitiæ non superfi-
ciaria, sed seria, & quotidie magis magisque crescens, quo
magis diminuitur insipientia. Ne tamen contradictorium
videatur hoc assertum, rem ita cape. Habet stultitia sua signa
evidentia & quæ in sensus facile incurrunt. Habet radices
occultas, & quæ non nisi maxima animi attentione agnoscun-
tur.

tur. Diminui equidem potest in hac vita, radices omnino tolli nequeant, sed saltem amputari. Quo magis igitur homo in studio virtutis crescit, eo magis radices stultitiæ hætenus latentes detegit. Unde quotidie agnitio stultitiæ propriæ auget desiderium eam amputandi, desiderium operatur circumspectionem & operationem. Operatio efficit existimationem eamque auget.

§. XXI.

Unde cavet sapiens acquiescentiam in seipso & ejus fructus noxios.

Unde quam maxime cavet sapiens acquiescentiam in sua perfectione. Quodsi enim in hac cautela se non quotidie exerceat, loco veræ existimationis de se ipso acquirat existimationem fucata[m] atque in stultitiam dilabatur incurabilem. Parit enim hæc acquiescentia in seipso contemptum aliorum, quos post se in via virtutis conspicit. Contemptus hic elationem animi parit & sui existimationem nimiam. Hæc in verba & facta prorumpit, & contemptum aliorum externum seu contumeliam. Ergo sapiens magis ad sapientiores ipsum antecedentes prospicit, quam ut respiciat ad stultiore[s], & adeo character genuinæ existimationis sui ipsius, etiam intensivæ, est continuata modestia vel humilitas.

§. XXII.

Item virtutem fucatam idearum Platonicarum & supercilii Stoici.

Pariter a virtute fucata cavet sapiens. Est vero virtus fucata vita partim otiosa & speculationibus inanibus, etiam re- rum divinarum, dedita, partim austera & rigida erga alios homines. Unde vapulant pariter apud ingenuos sapientes Platonicæ ideæ & supercilium Stoicum. Utrumque horum enim impedit, non promovet, beneficentiam erga alios homines, eorumque amorem, in quo solo querendum est centrum virtutis veræ. Huc pertinet communis error philosophiæ Paganæ de præstantia summi boni theoretici præ practico, utinam non propagatus in Academiis Christianorum, quem refutavit Dr. Præses lib. 1. Jurispr. divin.

§. XXIII.

Reliqua bona existimante,

Hæc enus de virtute. De bonis reliquis, scientia, sanitate, divitiis & honore summam dicemus, Sunt hæc partim instru-

instrumenta, partim ornamenta virtutis: possunt tamen esse, *tionem sui*
 & sunt sapius absque virtute. Stulti ergo ex istis solis existi- *ipsum, nec au-*
 mationem sui deducunt, stulti etiam earum rerum nimium *gent, nec mi-*
 contentum affectant. Ergo cum & scientia carentes, & *nuunt: co-*
 agroti, & pauperes & inhonorati possint esse vitiosissimi, simul *rumque con-*
 caver sapiens, ne ex paupertate, vilitate, stupiditate & mor- *temtum ni-*
 bido corpore sapientiam suam aestimet, aut ab aliis aestimari *mium sa-*
 velit; quod Cynicorum fere vitium erat, & aliquando Stoi- *piens aque*
 corum. In quos ludit Martialis eleganti Epigrammate 55. *cavet ac de-*
 lib. 11. *fidarium.*
 cujus præcipua sunt:

Quod nimium laudas, Chæremon Stoice mortem
 Vis animum mirer suspiciamque tuum,
 Hanc tibi virtutem fracta facit urceus ansa,
 Et tristis nullo qui sepet igne forus &c.
 Rebus in augustis facile est contemnere vitam,
 Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

§. XXIV.

Utilis est virtus & sapientia ad parandas etiam divitias *Bona fortu-*
 & honorem, sed stultus est, qui sapientiam & virtutem tan- *ne nec pro-*
 quam instrumenta horum bonorum fortunæ appetit, cum *pter se appe-*
 res potius deberet inverti. Interim dolendum est, quod in *tit, nec sal-*
 Academijs Christianis & Evangelicis ubique fere adhuc in- *tem sumit,*
 culcetur juvenibus, bona fortunæ esse propter se appetenda. *sed appetit*
 Neque tamen propterea dilabendum ad doctrinam hypocri- *propter alios.*
 ticam Stoicorum, ea non appetenda esse, sed sumenda. Non
 turbat earum rerum appetitus sapientiam, si fiat eum in finem
 ut eo majorem occasionem habeat sapiens beneficiendi
 stultis.

§. XXV.

Oportet tamen & hunc appetitum esse moderatum, ita *Moderate*
 ut oblata ad divitias aut honores non immodicos honesta oc- *tamen, uti &*
 casione, eam non dimittat sapiens, nec tamen tristetur, si oc- *ipsam sa-*
 casione ditescendi aut ad honores ascendendi destitatur. *mam, glori-*
 Et cum bona fama etiam ad bona fortunæ pertineat, per diæta *am & clari-*
 superius §. VI. & VII. eodem modo circa appetitum famæ se- *tatem nomi-*
 gent

ris. Quomodo haec inter se differant. gerit sapiens. Gloria prima ejus est testimonium bonæ conscientia 2. Corinth. I. can. inter verba caus. 11. qu. 3. Igitur operam equidem dat, ut actionibus virtuosis, quantum in ipso est, comparet sibi etiam bonam existimationem aliorum & laudes virtuosorum & sapientum. Sed de fama, quam diximus §. X. esse judicium plurium de valore alterius, velideo quia plurium est, parum curat, quia plures non sunt sapientes. Multo minus gloriam captat & claritatem nominis. Et enim gloria & claritas magna augmenta famæ supponit, vel intuitu actionum magnarum forte sed non virtuosarum, vel intuitu numeri majoris laudantium. Et notum est, apud Scriptores profanos virtutis nomine absolute posito intelligi fortitudinem bellicam, tanquam præcipuam & primam ex virtutibus, etiam ex doctrina Philosophiæ Aristotelicæ, unde & gloria potissimum de magna fortitudinis bellicæ fama dici solet. At sapiens magis virtutes pacificas sectatur. Ista autem distinctione de appetitu existimationis bonæ & famæ observata, forte conciliari potest dissensus Doctorum circa questionem, an appetenda sit viro bono fama bona, de qua plurima collegit Freherus de fama publica lib. 2. cap. 9.

§. XXVI.

Nec metuit sapiens infamiam non meritam.

Porro uti sapiens nec paupertatem nec alia mala fortunæ metuit, ita nec infamiam cui causam non dedit. Pulcre Horatius lib. I. Epist. 16.

Vir bonus & prudens dici delector ego actu.
 Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
 Detulerit fasces indigno, detrahit idem.
 Pone, meum est, inquit, pono, tristisque recedo,
 Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
 Contendat laqueo collum pressisse paternum:
 Mordear opprobriis falsis mutemque colores?
 Falsus honor juvat, & mendax infamia terret;
 Quem nisi mendosum & mendacem?

Nec obstant, quæ supra diximus §. IIX. non universaliter verum esse, quod non sit iustus metus innocentis, infamiam metuere.

metuere. Nam hic regulam ponimus, ibi de exceptione loquimur. Hic de sapiente majore animi loquimur, ibi de innocente, qui nondum in sapientia magnos fecit progressus. Hic de infamia falsi rumoris, ibi de infamia presens periculum inferente. Neque tamen irritat etiam sapiens stultos, ultro eorum maledicta quasi provocando, more forte Cynico, sed & horum maledicentiam, quantum in ipso est beneficiis avertere studet, & si his non possit scopum obtinere, eam patientia vincit.

§. XXVII.

Antequam vero ad existimationem aliorum & famam *Diviso super* ab existimatione sui, de qua hactenus, progrediar, non possum non ea, quæ *supra* §. XVI. de differentia inter existimationem sui ipsius simplicem & intensivam docui illustrare ex eadem Horatii epistola, & verbis quæ statim sequuntur, *Diviso superior inter existimationem sui simplicem & intensivam illustrata ex Homio.*

Vir bonus est quis?

Qui consulta patrum, qui leges juraque servat;

Quo multæ magnæque fecantur iudice lites?

Quo responfore, & quo causæ teste tenentur?

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota

Introrsum turpem, speciosum pelle decori.

Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat

Servus. Habes pretium, loris non ureris, ajo,

Non hominem occidi. Non pasces in cruce corves.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

Vides quam hic distingvat Horatius inter virum bonum existimationis simplicis, qui non peccat contra leges justitiæ, & virum insigniter bonum, qui & illa insuper agit, quorum omissionem non comitatur infamia.

§. XXIIII.

Pertinent etiam huc alia loca quæ collegit Grotius *de Item Seneca* *J. B. & P. lib. 3. cap. 10. §. 1.* Notabile præ reliquis est dictum *Et c. Explicatur Grotius.* Senecæ *I. de ira c. 27.* Quam angusta innocentia est, ad legem bonurum esse? Quam latius officiorum patet quam juris regula? Quam multa pietas, humanitas, liberalitas, justitia, fides exigunt? Quæ omnia

omnia extra publicas tabulas sunt. Ubi tamen vocem justitiæ in sensu laxiore accipit, quatenus denotat officia hominis legibus non corroborata, ut antiquo jure apud Romanos erant fideicommissa, de quibus Justinianus in *Institut.* Fideicommissa appellata sunt, quia nullo vinculo juris, sed tantum pudore eorum, qui rogabantur, continebantur. Similiter apud Senecam in *Troad.* dicenti Pyrrho: *Lex nulla capto parcit, aut penam impedit: regerit Agamemnon. Quod non vetat lex hoc vetat fieri pudor.* Res plana. Pudor hic opponitur existimationi, non simplici sed intensivæ, metum denotans amittendæ laudis & gloriæ, non infamiæ, quæ est oppositum existimationis simplicis, si quis contra leges peccet alterum lædendo. Etsi alias Pudor omnino etiam prædicetur de metu infamiæ. Hæc vero explicatio facile, ut credo, intelligitur. Obscurius Grotius d. l. *Quo in loco (Senecæ) pudor non tam hominum & famæ, quam æqui & boni, aut certè ejus, quod æquius meliusque est, respectum significat.* Obscurum enim est, quomodo differant respectus famæ & æqui bonique. Cum observatio æqui famam pariat. Sed forte Grotius pro famâ voluit dicere infamiam.

§. XXIX.

Existimatio sui ipsius an non habeat etiam effectus externos.

Jam in viam. Si igitur existimatio aliorum semper concordaret cum existimatione rationali hæcenus explicata sui ipsius, bene se res haberet, & adeo fama bona tum non foret bonum fortunæ, sed tum verum esset, quod supra refutavimus, bonam famam esse in potestate nostra. Jam cum stulti de sapientibus male judicent, & sapientum etiam judicia de nobis, partim ex ratione imbecillitatis humanæ, partim etiam ex causa justæ ignorantie sæpe abripiantur, per torrentem calumniarum, secundum illud; *calumniare audacter, semper aliquid heret: & secundum aliud dictum: vox populi, vox DEI;* non potuimus existimationi bonæ & justæ de seipso, sive simplici sive intensivæ, effectum ullum externum assignare, sed contenti fuimus effectibus internis. *Vid. §. XVII.* Sed hoc intelligendum de effectibus actu consequentibus. Nam intuitu effectuum qui adesse debebant, si alii homines essent æque sapi-

fapientes, haud dubie effectus existimationis simplicis de seipso
esset fama viri boni, intensiva, laus, honor & gloria.

§. XXX.

Cæterum cum non solum jus naturæ sed etiam pruden- *Bona fama,*
tia civilis respiciat non id, quid fiat, sed quid fieri debeat, & *infamia,*
non opus erit, ut de bona fama jam acturi nova præcepta, *justa & in-*
tradamus, quid ad eam requiratur de jure, sed eadem hic *justa, eadem*
repetenda sunt, quæ jam de requisitis bonæ & sapientis existi- *habes regu-*
mationis sui ipsius diximus. Idque sive famam simplicem, *las, quæ exi-*
sive intensivam consideres. Hoc est, si fama debita bona & *stimatio sui*
laus & gloria non correspondeat merito; tum fama est irratio- *ipsum,*
nalis, & infamia etiam irrationalis, quæ non venit ex merito
infamiae.

§. XXXI.

Ut tamen paulo distinctius cognoscatur, in quo consistat *Duplex fa-*
fama rationalis, partim simplex, partim intensiva, & quinam *ma conside-*
sint effectus utriusque & oppositæ infamiae, aut famæ minoris, *ratio pro di-*
repetendum est ex §. XIV. quod diversa utriusque considera- *veritate sta-*
tio sit pro diversitate status humani. Vel enim homines confi- *tus naturalis*
derantur, prout vivunt in statu naturali, h. e. eo, ubi vivunt & *civilis,*
in libertate naturali, ita ut unus alterius imperio non subfit, vel
prout vivunt in statu societatis civilis.

§. XXXII.

Fama & existimatio simplex inter eos, qui vivunt in statu *Fama sim-*
naturali, consistit in eo, quod quis, quam diu per maliciosum *plex in statu*
aliquod facinus contra leges justitiæ sciens volensque dolo *naturali*
malo nihil commiserit, habeatur pro homine integræ famæ, *quid?*
& alicujus inter homines valoris, cum quo tanquam cum ho-
mine sociali possit agi & societas iri, & qui communi homi-
num jure frui debeat. Conf. Pufend. *l. 2. c. 4. §. 3. & 4.*

§. XXXIII.

Dico contra leges justitiæ. Nam peccata infirmitatis huma- *Ea non amic-*
næ condonantur, neque per illa statim opinio boni viri extin- *titur per pec-*
guitur, modo animus justum sectari cupidus perftet. Pufend. *cata imbecil-*
d. §. 3. Sunt autem hoc loco peccata infirmitatis humanæ, quæ *limitis huma-*
repu-

ne, que definiuntur, repugnant regulis amoris & decori naturalis, scilicet cum quis neminem lædit, sed tamen etiam non liberalis, non beneficus, non misericors, imo & quando ingratus est, modo fit ingratitudo simplex, nec cum injuria conjuncta. Item si quis peccet contra regulas honestatis, si sit luxuriosus, voluptatibus deditus, iracundus, superbus, tenax, avarus &c. Sed iterum absque aliorum injuria. Istam declarationem equidem Pufendorffius omisit, sed confer dicta superius. §. 12. & 16.

§. XXXIV.

Quilibet præsumitur bonus intuitu fame simplicis, non intuitu infamæ.

Respectu hujus fame simplicis quilibet præsumitur bonus, donec proberur contrarium. Unde cadit doctrina Hobbesii, quod quilibet præsumatur alteri *velle* nocere, unde potius quilibet infamis esset præsumendus. Nam ea sententia jam à Pufendorffio est refutata, d. §. 3. Imo et si ex iis, quæ alibi docuit Dn. Præses *l. i. de fundam. jur. nat. & Gent.* omnes homines natura inclinent ad stultitiam, id tamen non de extremo stultitiæ gradu, i. e. injustitia intelligendum est, sed de stultitia media & infima, quod nimirum homines non præsumantur observare præcepta honestatis & decori naturalis seu leges amoris: atque sic pertinet ad famam intensivam non simplicem. Unde in vita sociali si quis probare debeat famam simplicem, daß er ein ehrlicher Mann sey / probatio eo dirigitur, quod neminem læserit: man habe mein Tage nichts böses von ihm gehöret / non quod sit homo multis & magnis virtutibus deditus.

§. XXXV.

Nec fama hæc ab eo probanda, qui in illa se fundat, adversus Freberum.

Consentiunt hac in assertione etiam Jcti, quod in dubio pro innocentia & bonitate magis quam pro facinore sit præsumendum, & quod adeo infamiam alicujus allegans eam probare debeat. Vide quos allegavit Freherus *de fama publica lib. 2. fundat, ad. cap. 10. n. 10. & 11.* Cum qua assertione tamen minime coherent, quæ statim apud ipsum sequuntur: *n. 12.* quod nimirum, quando quis bonam famam pro suæ intentionis fundamento alleget, quod tunc illa necessario sit ab allegante probanda. Et si enim & pro hac sententia, tanquam communi alleget aliquot

quot Doctores, in eo tamen erravit Freherus, quod putaverit, hanc sententiam esse limitationem prioris, cum potius sit sententia contradictoria, eaque falsa. Nam etsi actor regulariter debeat probare intentionem suam, tamen illa regula fallit, si actor pro se habeat præsumtionem, ut vel ex natura actionis negatoriae constat. Nisi forte autores posterioris sententiae intellexerint allegationem bonæ famæ intensivæ. Nam hæc non præsumitur, ut mox videbimus.

§. XXXVI.

Effectus bonæ famæ simplicis in statu naturali in eo consistit, non ut laudemur, aut honoremur, aut ut beneficiis afficiamur, uno verbo, ut amemur, sed saltem, ut alii nos non odio prosequantur, & nos lædant. Fir autem læsio, vel in bonis corporis, vel in divitiis, vel in ademtionem famæ hujus per externa signa contumeliæ, seu injuriæ stricte dictæ. Quæ admodum enim fama ipsa non supponit præsentiam virtutum in nobis, sed carentiam vitiorum, ita nec ejus effectus est productio boni positivi, sed saltem carentia mali positivi. Uno verbo: Debentur homini bonæ famæ omnia debita communia omnibus hominibus, qui cum aliis pacifice vivunt.

§. XXXVII.

Annon ergo & officia humanitatis stricte dicta, quate- nus ea opponuntur beneficiis? Ita quidem est. Sed cum hæc debeantur non ex regulis justitiæ, sed amoris etiam generalis & communis, omnem coactionem respicientis, inter rationem horum, & læsionem in bonis, quæ homini debetur ex legibus justitiæ, ea est differentia, quod illa non pariatur ex legibus justitiæ, hæc vero inter eos, qui vivunt in statu naturali, justam bello causam præbeat. Pertinet autem ad officia humanitatis, v.g. transitus personarum & mercium per terras alienas; accessio ad littus, admissio peregrinorum, receptio expulso- rum, admissio ad commercia, matrimonia, ad communicationem rei, ad quam alii admittuntur &c. Etsi hic subinde erronæ à Doctores immisceantur doctrinæ, etiam à Gro-
*Ita, ut eorum
 & violatio ju-
 stam bello
 causam præ-
 beat, nisi
 sint officia
 humanitatis.*

tio de J. B. & P. l. 2. c. 2. Conf. Pufend. lib. 3. cap. 3. & Dn. Præsid.
 instit. jur. divin. lib. 2. c. 6.

§. XXXIX.

Infamia fama simplici opposita quid? Notatur Pufendorfius, quod huc referat lenones, meretrices, mendicos validos. Oppositum fame simplicis est infamia, quæ nihil aliud est, quam bonæ existimationis macula orta ex facto malicioso regulas justitiæ violante. Unde non omnino commode huc referuntur à Pufendorffio l. 8. c. 4. §. 5. meretrices, lenones, mendici vagabundi, quæ tales, i. e. quatenus non sunt simul fures. Et si enim hos recte è civitate sua ejici velit Plato, & prudenter etiam tales non tolerentur in rebuspublicis non-Platonicis, tamen hæc observatio non pertinet ad effectus infamiæ in statu naturali, de quo ibi agit Pufendorffius, sed ad infamiam status civilis, quæ ut infra videbimus sua quandoque peculiaria axiomata habet. Quin & ipse Pufendorffius ibidem pro nostra sententia non solum adducit dictum Lenonis ex Terentio. *Adelph. 2. act. Sc. 1. Leno sum, fateor, perniciës communis adolescentium, perjurus, pestis; tamen tibi à me nulla orta est injuria.* Sed & ipse subjungit: *At naturalem existimationem vehementer profigari per vitæ genus qualicumque vitii professionem habens constat: ni tamen illud vitium cum aliorum injuria sit conjunctum, non videntur tales tanquam communes omnium hostes posse tractari.* Recte, nisi quod in eo non consentiamus, quod dicit naturalem existimationem vehementer profigari per vitæ genus, qualicumque vitii professionem habens.

§. XXXIX.

Ut qui pertinent ad infamiam inter sua fame oppositam. Quid ergo inqies? An putas, meretrices, lenones, mendicos validos, esse laudandos ut homines bonæ fame? Absit. Annon putas, potius ista hominum genera omnium odio & vituperio dignissima? Omnino. Imo & non omnino. Vituperio omnium dignos esse censeo, odio sapientium dignos esse haud arbitror. Sapiens vitia odit, non vitiosos. Vitiosos tamen vituperat. At laus & vituperium non sunt effectus fame & infamiæ simplicis, sed intensivæ. Ergo & hoc intuitu iterum notanda est doctrina Pufendorffii. Concedo: Per vitæ genus, qualicumque vitii professionem habens

bens vehementer profigari naturalem existimationem, sed intensivam: At vero in illo loco agit de existimatione simplice.

§. XL.

Similiter ad exempla infamium parum commode re. De furibus fert Pufendorffius ibidem fures professos Ægyptiorum, de qui-
bus Diodorus Siculus l. 1. c. 80. Qui furtis operam dare volunt, Ægyptio-
nomina apud furum principem proficiuntur, & è vestigio furtum ex rum, etiam
pacto ad eum referunt, qui res suas amiserunt, consimiliter unum. à Pufendorff-
quodlibet literis consignatum exhibent, locumque ac diem, quibus suo huc alla-
jacturam fecerint, adscribunt. Hoc modo cunctis facile reperitis, fran-
datus, taxatione rerum facta, quadrantem horum persolvit, &
tum sua recuperat. Cum enim fieri non posset, ut omnes à furto
abstineant, viam legislator invenit, qua tota res sublata præter
exiguum redemptionis pretium servaretur. Nam i. vereor, ut
Diodorus Siculus intelligendus sit de talibus furibus profes-
sis, qui videlicet hoc vitæ genus præ aliis elegerint, ut inten-
dit Cicero, sed de communi licentia hominum cujusvis con-
ditionis vilioris, certo tamen alio vitæ genere utentibus.
Deinde exemplum hoc iterum pertinet ad statum civilem non
naturalem. Denique tantum abest, ut apud Ægyptios tales
fures pro infamibus fuerint habiti, ut potius hoc factum apud
eosdem omni plane infamia caruerit.

§. XLI.

Ut taceam, à quibusdam scriptoribus dubitari, partim ut & de fur-
an illud factum Ægyptiorum, item aliud simile Lacedæmonio-
rum, (qui permittiebant adolescentibus esculenta & ligna fumonis per-
rari, sub ea tamen conditione, ut deprehensi fustibus aut
inedia punirentur. Vid. Xenophon de Rep. Laced. Plutarchus in
Lycurgo & Lacon. instit.) fuerit furtum proprie dictum, nec ne;
(videantur omnino Seldenus de J. N. & G. secund. discipl. Hebr. l. 6.
c. 2. p. m. 703. Scharrokus de offic. sec. jus nat. cap. 3. n. 3. & cap. 14.
n. 4.) partim an furtum sit natura infame, an civiliter tantum.
Posterior defendit Alciatus ad l. 42. de V. S. Contra quem
disputat Bisciola T. 1. hor. subcisiv. l. 8. C. 13. f. 603. Sufficit, ut hic
exinde obiter notemus, posito etiam, quod furtum sit natura
turpe

turpe, ut & nos arbitramur, non tamen semper convenire famam & infamiam civilem cum principio de fama & infamia in statu naturali.

§. XLII.

Fontes variorum vulgarium de infamia, quatenus est oppositum fame simplicis.

Scilicet natura hominum ita comparata est, ut, etsi omnes stultitiæ dediti sint à natura, cum tamen tria sint summa stultitiæ genera, voluptatis, ambitionis, & avaritiæ, & horum singula multas habeat affectiones sibi invicem adversas, soleant homines, communiter etiam, qui jam in via sapientiæ sunt constituti, stultitiam alienam, stultitiæ propriæ oppositam pro maxime infami habere, stultitiam vero propriam aut etiam in aliis propriæ similem extenuare, & quod bonæ famæ maculam non inferat, defendere. Hinc videas voluptati deditos maxime odisse iracundos, rixatores, vindictæ cupidos, fures, avaros, homicidas &c. eosque pro infamibus habere, contra adulteria scortationes, incestus, lenocinia, tuburcinationes habere pro vitiiis, nec honestati maculam adeo magnam inferentibus. Sed ambitiosus fures quidem & avaros, æque infames esse credit, ac voluptati deditus, sed insuper adulteria, scortationes & reliqua vitia voluptatis adhuc magis detestatur, homicidia vero & facta iracunda excusat, ac pro levioris notæ maculis habet, cum non plane laudare ea queat. Denique avarus in notandis infamiâ vitiiis ambitionis cum voluptuoso, & voluptatis cum ambitioso consentit, at furta & fraudes, præprimis ingeniosas, extenuat.

§. XLIII.

Hanc infamiam non esse simplicem, sed intensam, oportet quidem ex læsione auctoris, sed vario modo gradu.

At sapiens extra partes positus infamiam famæ simplicis oppositam quærit in læsione aliorum dolosa aut violenta, sive voluptas, sive avaritia, sive ambitio causa læsionis sit, simul tamen observat, quod infamia famæ simplicis opposita ipsa non fit simplex, sed diversorum graduum & adeo intensiva. Ceterum factis turpibus negatio est. Negatio autem rei est unica non diversa. At positio factorum turpium varians est ratione criminum alios lædentium, quibus quis est deditus, ratione actuum, ratione temporis &c. Pertinent enim huc furta, homici-

homicidia, adulteria, supra violenta & fraudulenta, contumelia, injuria, vexationes graves aliorum &c. Unde haud dubie majore infamia laborat is, qui plura hujusmodi delicta committit, quam qui unum horum, qui sæpius fur vel homicida &c. est, quam qui semel, qui crimina hæc per plurimos annos continuavit, quam qui saltem mense, qui habitum in his delictis acquisivit, quam qui aliquam dispositionem saltem sibi comparavit.

§. XLIV.

Ab istis igitur variis circumstantiis dependet distinctio *Infamiam* inter famæ bonæ diminutionem & amissionem totalem aut *hanc Pufendorfii d. l. §. 4. dorffius in consumtionem*, quam iterum proponit *Pufendorffius d. l. §. 4. dorffius in & s.* Sed non adeo perspicue explicat. In eo tamen cum ipso *duas species* consentimus, quod statuat, utramque infamiam & minorem, *dividit, quam & maximam deleri, & bonam famam iterum recuperari posse rum utraque mutato vitæ genere, restitutione damni dati, deprecatione in iterum de- juræ, & aliis signis seræ pœnitentiæ d. §. 4. & s. in fine. Etsi leri potest.* nec sit diffidendum etiam, uti intuitu bonorum & malorum in genere, ita vel maxime intuitu famæ & infamæ, valere observationem, facillimam esse malorum acquisitionem, abdicationem difficillimam, & contra bonorum acquisitionem esse difficilem valde, amissionem facillimam. Quorsum pertinet *diffichon vulgare;*

Omnia si perdas, famam servare memento,

Qua semel amissa postea nullus eris.

§. XLV.

De effectu utriusque infamæ non adeo facilis est in *Magis per- spectio. Infamia minor, ubi quis uno delicti genere, aut se- spectic tres mel, aut paucos læsit, respectu eorum, quos læsit, præprimis ejus sunt spe- si læsio fuerit valde deliberata, non solum jus parit, reparatio- cies. Effectus nem injuriæ per bellum petendi, sed & metum justum, ejus minoris in- conversationem & societatem fugiendi, ac ipsi diffidendi, ac famæ, intui- regulam sibi quasi formandi, eum qui semel malus sit, sem- tu læsi.* per præsumi talem, si videlicet non appareant signa seræ pœnitentiæ & mutationis. Re tamen semel per pacem compo- sita

D

fit

sita ista diffidentia animo retineri, & actiones cautas cavendi amicitiam producere potest, nequaquam vero in objectionem pristini probri & contumeliam evagari, multo minus ad similiter lædendum læsum instigare debet. Imo, si læsus injuriam & læsionem bello non vindicaverit, sed dissimulaverit, & ex imprudentia cum lædente contraxerit, non postulata a lædente in ipso contractu cautione, postea sub pretextu præcedentis læsionis non potest fidem fallere, imo ne quidem differre præstationem, ad quam ex natura contractus ipse prior obligatus erat, sub pretextu cautionis a lædente prius præstitæ, quod & ipse satisfacere velit; v. g. si lædente rem vendiderit & fidem simpliciter habuerit de pretio, non potest traditionem rei venditæ denegare & cautionem ab altero exigere, nisi novæ suspicionis causæ ab emtore datæ sint. Nam quæ causa jam tempore contractus adfuit, & me non impedit, ne contraherem, non potest allegari ad fidem fallendam aut differendam saltem.

§. XLVI.

Intuitu aliorum, qui similiter lædi poterant. Hæc ita se habent intuitu læsi, nec fere dubium habent. At respectu aliorum, qui similiter a lædente lædi poterant, talis infamia minor ne quidem ad diffidentiam ac cautionem sufficiens est. Ut enim unum factum virtuosum nondum sufficit ad famam bonam intensivam parandam, ita nec unum factum injustum sufficit ad infamiam intensivam producendam. Sed hic valet observatio Pufendorffii d. §. 4. *Etsi suspicari non improbabiler possim, talem quemque fore erga me, qualem adversus alios sese gessit, id tamen non semper ita solet esse certum, quin interdum contrariam appareat. Quippe cum peculiare potuerint existere cause, quæ ipsum ad decipiendos alios irritaverint, quæ in me non deprehenduntur. Potuit & quis uno tempore pravis affectibus agitari, a quibus alio tempore est immunis.*

§. XLVII.

Effectus majoris infamiae. Major infamia est, si quis sæpius alios dolo malo læserit, ita tamen, ut nondum habitum injustitiæ lædens censetur sibi comparasse. Hic alii justam quidem diffidendi causam

fam habent & ejus hominis societatem fugiendi, sed ita tamen, ut nec contumelia afficiatur, nec lædatur, nec pacta violentur, uti de lafo modo, intuitu infamix minoris, diximus in §. XLV.

§. XLIX.

Maxima denique infamia est, si quis habitum aliis nocendi acquiſiverit, aut tale vitæ genus & institutum elegerit directe spectans ad aliis promiscue nocendum, & rem ex manifestis aliorum injuriis faciendam. Nam quorum professio injuriam aliorum habet propositam, quique adversus quoslibet homines, aut illos saltem, qui extra ipsorum consortia degunt promiscue eadem, qua in bestias, licentia utuntur, adeoque cum hominibus non cum hostibus bellum gerunt, eos penitus illa existimatio deficit, qua quoslibet alios homines metimur *Pufend. §. 5.*

Maxima infamia que?

§. XLIX.

Saltem jam quæstio est de exemplis. Pufendorffius eo refert *Et ejus exempla* piratas & prædones, sicarios, manticularios & id genus alios, scilicet, ut interpretor, qui vitæ & bonis hominum insidias struunt; Adderem tamen & eos, qui habitum sibi compararunt, adulteria & supra fraudulenta & violenta committendi. Nam & ad hos quadrant, quæ statim sequuntur apud Pufendorffium, paucis mutatis. *Nec ab illo censu, inquit, eximuntur, si qui non ad extremum in omnes promiscue seviræ soleant: puta, quod contenti res rapuisse (addo: pudicitiam violasse & fidem conjugalem) cadibus abstineant, (addo: bonis abstineant) aut crumena pallioque delinuti recedant. Nam justitiæ laudisque nihil habet, non omnes numeros injustitiæ implere.*

§. L.

In eo etiam assentior Pufendorffio quod sub hac classe censeri debeant integri cæteris piratarum aut latronum, quam diu quidem isti vitæ generi non renunciaverint. quod mox addit: Imo nec excluderim integros si que essent, quæ cetero autem in alios omnes hostilia exercent, nulla pactorum & fidei aliis

An & inter hæc civitates hæc infamia laborare possint?
date

data habita ratione; id malle, ut ab eo fuerit omiffum. Non quod de veritate assertionis ipfius dubitem, fed de exiftentia exempli. Ac videtur ipfe Puffendorffius in verbis: *fi quæ effent, hæffiffe*, an facile tales civitates reperiantur. Ego nec moraliter poffibilem effe talem cafum arbitror.

§. LI.

Descriptio Non tamen omittendum erit exemplum ad limitationem civitatum *fe-* infamix hujus pertinens, quod Puffendorffius ftatim fubjungendum *Pu-* git. *Quodfi autem, ait, fint civitates, quæ pacta cum aliis in ita fendorffium, fervant, fed vel ad verfus alios quosvis, vel faltem ad verfus certas gentes quæ media quedam juri naturæ non congruentia citra juftam caufam inferre infamia la-* *l-* *borant.* *l-* *borant.* non omnem exiftimationem detrabere non licebit, eiffi, eam non parum deformatam exiffere liquet. Uti enim de ratione assertionis non finunt dubitare ea, quæ modo §. 46. & 47. adduximus; ita tamen mirandum, cur Puffendorffius assertionem non declaraverit exemplo aliquo. Quid enim? Annon habuit? An alia de caufa id ponere noluit? Age videamus.

§. LII.

Huc pertinent exempla civitatum, apud quas latrocinia erga alias gentes fuere in ufu. Atque exempla plurima talium civitatum non deeffe poterant Puffendorffio, cum olim non Græci folum antiqui, fed & alix gentes barbaræ & inter eas ipfi quoque Germani juftum bellum effe putarunt cum omnibus populis, cum quibus fœdus non haberent. Videatur Tomus VII. *Obf. Seleff. Halenf.* *Obf. 6. ex B. Jacobi Thomaffi difput. de Latroc. Gentis in gentem.* De Germanis diferte Julius Cæfar l. 6. de bello Gallico c. 23. *Latrocinia nullam habent infamiam, quæ extra fines cujusque civitatis fiunt, atque ea juvenutis exercenda & defidia minuenda caufa fieri prædicant.* Pertinent huc ex Jure *Justin. lib. 18. de V. S. l. 24. de capt. & poffim.* & quæ ibi notare folent interpretes.

§. LIII.

Latrocinia hæc, nec licita effe, nec maxima infamiam De horum latrociniorum moralitate varix funt fententix. Ipfi populi, qui tali licentia utebantur, latrocinia talia pro infamibus non habebant, nec talibus ex Philofophis noftrorum temporum habuit Hobbefius de *cive cap. 5. n. 2.* Contra alii eas civitates ad claffem prædonum & latronum fim- pliciter

placiter referunt, adeoque sententiæ nostræ modo §. 50. pro- operari, sed
positæ contradicunt *vid. obs. 7. d. Tom. VII. Obs. Sel. Halens.* Nobis *mediam.*
placet media sententia Pufendorffi. Sunt infamia hæc latro-
cinia, sed medio infamiæ genere, non extremo.

§. LIV.

Porro, si cum hoc loco Pufendorffi conferamus ejus *Aliud exem-*
dissertationem de existimatione, deprehendemus ibi aliud adhuc *plum talium*
ex novioribus temporibus oxemplum fuisse appositum, & *civitatatum ex*
studio in majore opere omissum. Sic enim ibi legitur §. 7. *ipso Pufen-*
post verba §. 51. *descripta.* *Id quod videtur applicari posse ad in-*
dorffio.
colas Barbaria, qui pacta utcunque servant, & Muhamedanos suos
non depradantur: presertim, cum dicere possint, dari quoque inter
Christianos, quibus implacabile in Muhamedanos bellum gerere offi-
cium habeatur.

§. LV.

Quæris jam, cur hoc exemplum sic data opera omiserit *Cur hoc ex-*
Pufendorffius? Videtur noluisse crabrones irritare, & forte *emplum*
jam irritasse per hanc nimis ingenuam confessionem de vitiis *idem omise-*
eorum, qui se Christianos esse dicunt. Forte huc pertinet *rit in opere*
doctrina Alciati ad d. l. 118. de V. S. cum Turcis & Saracenis nobis *majori.*
esse bellum (ut ego intelligo, ipso jure) *indictum, inter Christia-*
nos aliud esse, cum ex lege Christi omnes sint fratres &c. Et notum
est arcanum Politicum Papismi, solæ religionis causa bellum
esse justum ipso jure, ut nec indictmente aut alia causa justifi-
fica sit opus, ex qua hypothesi deducitur causa justifica Hi-
spanorum occupandi Indias, item belli, quod Carolus M. ad-
versus Saxones gessit &c.

§. LVI.

Pergendum nunc est ad effectum summæ infamiæ. *Hi*
fere sunt, inquit Pufendorffius d. §. 5. ut, nisi vitam istam rapa- *Effectus ma-*
cem & cruentam, (addo ob dicta §. 49. habitualiter & cum in- *xime infam-*
juria aliorum libidinofam) *abdicationem cant, ab aliis non magis*
parci ipsis conveniat, quam lupis aut aliis truculentis belluis. Et
ubi deprehensi fuerint, atrocius plerumque solent tractari, quam alii
hostes, utus & hi ultima nobis intentaverint. Sed & indigni habentur

ur, quibus ullum humanitatis etiam simplicis officium exhibeatur, quippe quo ad nocendum aliis confirmantur. Haecenus bene.

§. LVII.

Non commo- Quod autem, statim sequitur, valde dubium est. Sic enim *de huc refer-* pergit. Quia & uti in ipsorum fide, quam dare velint, nihil fiducia *ri a Pufen-* locandum, (in hoc etiam consentio) ita nec fidei ab aliis data ipsos *horffio licen-* capaces esse, quamdiu ipsius scelestæ vitæ continuationem præ se ferunt, *etiam violen-* id quod semper præsupponitur, non absurde videtur asserti posse. (No- *da fidei,* bis autem plane alia mens est, ob dicta §. 45.) Vel enim ultro *id quod semper præsupponitur,* cum tali pacifcor, vel vi ipsius iniusta compulsus. (De posteriori casu *non absurde videtur asserti posse.* nullum est dubium. Sed de priori quæstio est) Prius quomodo *non absurde videtur asserti posse.* fieri possit, non video nisi ut & ipse scelerum ejus contagione inficiar, *non absurde videtur asserti posse.* dum tanquam cum amico ago. (Sed falso hic præsupponitur, ex con- *non absurde videtur asserti posse.* tractibus inferri amicitiam inter contrahentes, quod quotidiana *non absurde videtur asserti posse.* experientia & natura emtionis, locationis, mutui, pignoris alio- *non absurde videtur asserti posse.* rumque refutat;) qui se communem omnium hostem, præterquam *non absurde videtur asserti posse.* suorum complicum, fert. (Exinde inferri potest, me impruden- *non absurde videtur asserti posse.* ter agere, quod contraham, non inferri poterit, re semel con- *non absurde videtur asserti posse.* tracta, sub prætextu infamiae me posse fidem negare, ob ratio- *non absurde videtur asserti posse.* nem §. 45.) Quod si autem latro operam mihi aliquam utilem præ- *non absurde videtur asserti posse.* stiterit, qualem quidem abs tali acceptare mihi non turpe fuerit, (Sed *non absurde videtur asserti posse.* hæc limitatio videtur tollere totam exceptionem, si verum est, *non absurde videtur asserti posse.* quod sola conventio cum latrone me scelerum ejus contagio- *non absurde videtur asserti posse.* ne inficiat) equum sane videtur, ut promissam mercedem ipse *non absurde videtur asserti posse.* exsolvam. Sed tunc iste latro non amplius erit, qualem hic suppo- *non absurde videtur asserti posse.* nimus, communis omnium præterquam suorum sociorum hostis. (Imo *non absurde videtur asserti posse.* erit, quia ex supposito Pufendorffii contrahens cum latrone, *non absurde videtur asserti posse.* & multo magis operam utilem ab eo acceptans fit quasi ejus *non absurde videtur asserti posse.* socius.)

§. LVIII.

Quod confir- Quare fatendum omnino est, virum multis meritis illu- *matur ex* streum hic aliquid humani passum esse, nec recordatum fuisse *alio loco* eorum, quæ jam alibi conformiter cum nostra sententia posue- *ejusdem.* rat. Egregius est ille locus & dignus, ut ipse apponatur. Ex- *at vero lib. 3. c. 6. §. 11,* tat vero lib. 3. c. 6. §. 11, ubi postquam Ciceronis assertum at- *tulisset,* tulisset,

tuliffet, quod cum latrone & prædone non fides esse debeat, nec jusjurandum commune, recte subjungit, hanc assertio-
nem multis non esse ad palatum, si extendatur ad illa quoque pro-
missa, quæ nulla vi compulsæ cum istis incamur; Esi enim moribus
gentium aliter tractetur justus hostis, aliter latro & pirata, non ideo
tamen is statim omnia jura hominis amisit, saltem ubi humano ad-
huc modo cum quibusdam agit. Nam quando mecum extra metum
paciscitur, sane non ut latro, sed ut quilibet alius homo agit. Com-
munis autem hostis latro vocatur, quod non instar aliorum hostium
certò alicui bellum indicat, sed omnibus promiscue, qui in manus ejus in-
ciderunt, hostilia intenet. Quo nomine etiam ad eundem coercen-
dum non indicto bello, aut singulari militum automatione opus est, sed
cuilibet contra hunc licentiam militia ipsa natura indulgat. Hihil
ominus dici potest, quemadmodum, fatente Cicerone, status hostilis
non obstat, quo minus fides hosti data sit servanda: sic nec commu-
nem illam latronis hostilitatem prohibere, quo minus pacta cum illo
inita sint servanda; præsertim cum actus hostilitatis, dum pacta inie-
tro non exerceat; &c. Enimvero qui ultro tum latrone paciscitur, quem-
talem novit, eo ipso censetur renunciasse exceptioni illi, quam ex per-
sona ipsius petimur validitati promissionis poterat opponere; quia alias
nihil inter illos fuisset actum. &c.

§. LIX.

Fama intensiva est opinio plurium de alterius præstan-
tia & excellentia, non ob quævis bona, five corporis, five for-
tunæ, five etiam intellectus, sed ob sola bona moralia, id est vir-
tutes, quatenus hæc justitiæ strictè dictæ opponuntur. Sunt autem
hæc virtutes duplicis generis, alix ex regulis honestatis, alix ex
regulis decori. Vide supra §. 16. Illæ possessionem internam
virtutis respiciunt, hæc ad amoris declarationem per benefi-
centiam tendunt. Utriusque classis virtutes utuntur bonis
reliquis, ut instrumentis & ornamentis, sapientia quidem seu
vero bono intellectus omnes, bonis vero corporis & fortunæ
virtutes beneficæ, non tam ratione beneficium dantis, ut qui
etiam si pauperrimus & vilissimus ac ægrotans sit, tamen &
doctrina sua sapiente & exemplo virtuoso hominibus maxi-

Fama inten-
siva in statu
naturali.

Ejus funda-
mentum, &
ornamen-
tum.

num potest dare beneficium; sed ratione accipientium, qui rarissime sunt sapientes, & beneficia magis ex honore & divitiis aestimant, quam ex emendatione.

§. LX.

Effectus duplex, laus & honor. Honoris nostrae de alterius praestantia virtutis, per verba. Dico virum differentia & signa.

Effectus hujus famae duplex est pro diversitate virtutum famam parientium, laus & honor. Laus est declaratio opinionis nostrae de alterius praestantia virtutis, per verba. Dico virum differentia & signa. Et si enim laudentur homines etiam a vitiis, aut bonis minoribus, tamen illa laus est bonum apparens. Unde secundum dictum commune haec demum vera laus est, laudari a laudatis i. e. sapientibus. Et haec laus est communis, omni famae intensiva. Honor est declaratio per facta opinionis nostrae de alterius praestantia virtutis, conjunctae cum potentia benefaciendi. Et haec est propria famae ex virtutibus beneficis acquisita. De reliquis virtutibus communiter verum est: virtus laudatur & alget. Facta quibus honorem natura declaramus, varia sunt. Eminent autem inter illa & signum minus fallens est, obsequium spontaneum diu continuatum. Reliqua signa sunt valde dubia, & saepe simulati, non veri honoris signa.

§. LXI.

Cur ad fundamentum honoris naturalis praeferatur virtutem requiratur communiter etiam potentia.

Equidem virtus sola, etiam absque potentia honorari debet, & honoratur etiam a sapientibus. Sed tamen indulgetur id imbecillitati humani generis, & eorum quoque, qui jam viam sapientiae calcant, quod potentiam demum virtute junctam honorent. Unde communiter virtus absque potentia honore caret, inter eos qui vivunt in statu naturali. Potentia absque virtute, si modo careat injustitia, effectibus famae simplicis contenta est, si conjuncta sit cum injustitia, crimen est, si contra regulas decori & honesti peccet, vitium est.

§. LXII.

Ad laudem & honorem in statu naturali nemo cogi potest.

Ceterum cum laudare alium & honorare, qui laude & honore dignus est, sint officia humanitatis, & actiones ex regulis amoris procedentes, constat, effectus famae intensivae inter eos, qui in statu naturali vivunt, producere saltem jus imper-

imperfectum, neque adeo denegationem honoris & laudis simplicem absque contumelia dare virtuoso, etiam si potenti, justam belli causam. Nam neque ad officia humanitatis, neque ad amorem, quis cogi potest. Unde profuxit vulgatum illud, honorem (late dictum quatenus laudem sub se comprehendit) esse in potestate honorantis, non honorari.

§. LXIII.

Porro cum & loco alii cedere sit signum honoris, simul certum est, inter eos, qui in statu naturali vivunt, nullam esse justam causam, alium ob denegatam præcedentiam bello perendi, nisi pactum accesserit, quod uti in genere efficit, ut ea, quæ alias ex jure humanitatis debebantur, jam incipiant deberi ex jure perfecto, ita eadem est ratio præcedentiæ, tantum, ut nec hic præscriptio sola locum habeat, cum ut mus, loco cedere sit actus meræ facultatis. Quæ hæcenus de fama intensiva diximus breviter, illustrabuntur per ea, quæ fufius disserit Pufendorfius d. c. 4. §. 12. usque ad §. 21. cujus doctrinam sic in ordinem redigere tentavimus.

§. LXIV.

Illud tamen ex natura humana observare licebit, homines & sapientes & stultos sponte honorare eos, quorum beneficiis habent opus; nec prudenter eos facere, qui illis, qui potentia & voluntate nocendi polent, si non honorentur, cul- tum externum denegare velint. Igitur illa regula fere exceptione est: Inter eos, qui sunt in statu naturali, eos merito præcedere alios, & honorem ab iis exigere, qui ope eorum & beneficio valde habent opus. Quin & ejus regulæ usus practicus etiam subinde se exerit inter eos, qui in societate civili vivunt. Porro, etsi potentia nocendi non sit justa causa honorem & præcedentiam postulandi, est tamen justa causa, eandem exhibendi, ipsis in personis cedentibus & honorantibus. Res eodem modo se hic habet, ut in denominatione metus justæ & injustæ.

§. LXV.

Ex dictis vero simul patet, quid sentiendum sit de opposito

E

posito

fama intensiva duplex: vilitas & infamia simplex. Hac est infamia, in propria dignitate, cum posita sit cum fama simplici esse conjuncta. posito fame intensiva. Etenim carere virtutibus, famam intensivam producentibus, in se non est crimen, & nihil aliud operatur, quam laudis & honoris carentiam. At vero carentia hæc magis vilitas, quam infamia est. Quod si quis insuper vitii, quæ virtutibus illis opponuntur, sit infectus, notam & vituperium quidem meretur insuper virorum sapientum, adeoque non solum haud bene, sed & male apud eos audit, ac turpitudine laborat, sed tamen hæc infamia non nisi improprie dicta est, aut infamia simplex, nec intensiva, nisi forte intuitu vilitatis, i. e. simplicis laudum & honorum carentiæ. Ac potest adeo hæc turpitudine & probum cum fama bona simplici esse conjuncta, si abstinetur ab actibus injustitiæ.

§. LXVI.

Exigui effectus hujus infamie in statu naturali.

Unde nec ejusmodi infamia homines ineptos reddit ad societatem cum aliis hominibus æqualem, nec causam justam bello præbet inter eos, qui in statu naturali vivunt, multo minus eos indignos reddit officiorum humanitatis, aut conventionum & obligationis ex conventionibus ortæ. Quin & vituperium, quod merentur vitiosi, non debet esse conjunctum cum contumelia & convicio. Neque adeo veritas convicii excusat ab injuria. Sed injuria ejusmodi infamibus etiam ex vero illata læsis justam causam belli præbet contra injuriantes. Et cum illi, qui fama huic infamiae opposita præditi sunt, non possint cogere alios ad laudem & honorem, etiam carentia laudis & honoris ob infamiam simplicem non est effectus magni momenti. Non tamen etiam possunt conquiritales infames, si quis societatem arctiorem cum iis contrahere detreçet, absque contumelia. Unde si quis ejusmodi turpi personæ filiam suam deneget in matrimonium dare, licebit. Si insuper cum contemptu vilitatem exproberet, aut vitium cum contumelia objiciat, non habet causam conquerendi, si repulsus injuriam illatam armis vindicet. &c.

§. LXVII.

Conclusio.

Difficultas doctrinae de

Satis hæctenus, si non nimis de fama utraque in statu naturali, differuimus. Sed longe latior campus se jam offert, si consideremus fundamenta generalia de infamia simplici & in-

intensiva, ac utriusque oppositis in statu civili. Nam quæ hic *fundamentis* prævit Pufendorffius *d. l. 8. c. 4. §. 6. 7. 8. 9. 10. item §. 23. & sequen. fama & infamibus*. sunt quidem boni loci communes, sed adhuc digerendi, *fama in statu civili.* & ordinandi, sæpe etiam emendandi. nisi quod de nobilitate, sanguinis paulo fufius differuerit. Accedit materia difficultas, orta partim ex diversitate fama & infamiae civilis à naturali, quam structura civitatis & finis societatis civilis parit; partim ex variatione morum & legum civilium circa qualitates & effectus honorum & infamiae, quæ quidem singula habent suas rationes & causas regulis includendas, sed obscuras sæpius, & sine notitia accurata antiquitatum Historicarum, quæ & ipse sæpius latent, non eruendas. Unde hanc partem alii relinquo, & saltem observationes quasdam promiscuas, & summas lineas rerum, fufius differendarum corollariorum loco hic subijcio.

COROLLARIA.

I. IN statu civili fama simplex sæpe amittitur per peccata imbecillitatis humanæ, si ea legibus sint prohibita. Ibi fama violatio non præbet causam belli, sed actionem parit. Ibi sæpe lenones, meretrices, mendici pro infamibus habentur. Contra sæpe pro infamibus non habentur, qui in statu naturali infames forent, ut fures suo modo apud Ægyptios & Lacedæmonios. Effectus infamiae intensivæ i. e. denegatio omnis juris raro obrinet in republica, ubi tolerantur infames. In civitate honores plerumque debentur ex jure perfecto; Fons honorum & infamiae simplicis seu non admisibilitatis ad honores est solus princeps, sunt etiam in civitate diversi & variantes effectus honoris & infamiae, &c. quæ omnia se in statu naturali habebant aliter.

II. Apud Hebræos quatuor erant genera infamium, qui à testimoniis & judiciis arcebantur. Aleatores, Fœneratores, quæstum facientes ex anni septimi, seu remisfionis anni frugibus, & denique qui columbas volare docerent. Selden. *de J. N. & G. sec. disc. Hebr. l. 4. c. 5. p. m. 511. Conf. lib. 6. c. 6. 9. & 11.*

III. Infamia viventibus imposita absurdum pœnæ genus. D. Titius *obf. 82. ad Pufend. de offe. hominis & civis.* Contra militat praxis communis variarum rerumpublicarum; & ratio, quod in pœnis infligendis tentanda suppressio omnium trium affectuum dominantium, quatenus ad mala incitant voluptatis per dolores, avaritiæ per ademptionem bonorum, & occasionis acquirendi, ambitionis per infamiam. Adde locum Diodori Siculi ap. Pufendorffium §. 7. de pœna infamiæ ab Aegyptiis dictata desertoribus ordinum. Sed forte pugna conciliari potest per distinctionem. Sane pœna fustigationis, quatenus apud nos in usu & cum infamia conjuncta est, non videtur admodum rationalis.

IV. Fama & infamia sunt prædicata hominum liberorum in republica, diversos eorum status parientia. Unde servus, accurate loquendo, non infamis est, nam statum non habet. Nec adeo commode illis, quorum existimatio in civitate ex mero statu deficit, Pufendorffius §. 6. jungit servos.

V. Recte Ulpianus l. 42. de V. S. *Probra quedam civiliter & quasi more civitatis.* Ut puta *furtum, adulterium, naturam turpe est.* Sed quod jam sequitur, dubium exemplum est. *Enimvero tutela damnari, non tam naturam probrum est, sed more civitatis.* Etenim illi demum infames hic fiunt, qui ob dolum condemnantur. At dolosa læsio est etiam fundamentum infamiæ simplicis ex jure naturæ. Et potius id videbatur ex jure civili derivandum, quod non ex omnibus contractibus ob dolum damnati infames fierent. Sed demus tamen, exemplum hoc ex principiis jurisprudentiæ Romanæ, & suo modo etiam ex fundamentis nostræ dissertationis, demonstrari posse, est tamen exemplum valde dubium. Et quæ jam ab Ulpiano subjungitur ratio, est obscurissima. *Nec enim, inquit, naturam probrum potest etiam in hominem idoneum incidere.* Fateor ingenue, me nec assertionem, nec ejus applicationem ad exemplum tutelæ intelligere, & mirari adeo, quod Alciatus, Brechhaus, Fornerius, Wissenbachius, Dionysius Gothofredus eam applicationem vel plane omittant, vel frigide tractent. Haud dubie exem-

exemplum magis perspicuum fuisset, si Ulpianus attulisset exemplum fœminæ tempore luctus nubentis, vel quid simile.

VI. Copiam talium exemplorum suppeditat præfatio Cornelii Nepotis. Ad quam vide observationes in *Dissertatione* Dn. Præsid. de *statuum imperii potestate legislativa* §. 34. 35.

VII. Valde turbat rempublicam, si iudicium de fama & infamia civium dependeat ab alio collegio, quam summa potestate. d. §. 35. Adde totam dissertationem Dn. Præf. de *iudicio & censura morum*.

VIII. Apud Germanos id videtur peculiare fuisse, quod infamibus jus non diceretur, unde dicebantur *Rechtlose* & quod infamia transfiret quandoque ad liberos. *Land. R. lib. 1. art. 37.*

IX. Alia infamiae genera, item alii effectus magis conveniunt Monarchiæ, alia Aristocratix & Democratiæ. Ita v. g. quod infames excludantur ab opificiis, videtur originem debere principiis Democraticis, ubi opificia conjunctos fere honores habent.

X. In Democratiæ & Aristocratia pœnæ & exempla infamiae diutius durant, certe non ita mutabilia sunt, ut in Monarchia. Exemplum præbent arenarii in Rep. Romana. *Vide Dissert.* Dn. Præf. de *Noricor. causis adimendi legitimam* §. 22. seq. quæ disputatio à §. 20. ad §. 40. plures suppeditabit meditationes, ad doctrinam generalem & specialem de fama & infamia civili pertinentes.

XI. Quod spurii infamibus accenseantur, & quod spurii etiam vocentur illi, qui ex stuprata nascuntur, non rationi, non scripturæ, non juri Romano, sed artibus Cleri Pontificii Politicis debet originem; Huc etiam pertinet tota hypothesis Pontificiorum, quod matrimonium sit sacramentum.

XII. Vellem informari à perito, quando in Germania carnifices esse cœperint infames, & qua ex ratione, quibus gradibus, & quo successu. Præprimis an ante introductum jus Romanum in Academias Germaniæ carnifices pro infamibus fuerint habiti. Notabilis est locus in Mülleri Annalibus Saxonice ad annum 1470. ubi refert, quod cum quidam ci-

vis Budstadiensis concivem suum cultro interemisset, Senatus loci super hoc facto eadem nocte sententiam mortis pronuncia-
verit, executio vero decollationis statim ab interemti seniore
agnato facta fuerit.

XIII. Levis notæ macula uti semel tantum in jure Justi-
niano occurrit, ita falsum est, legislatorem in l. 27. C. de
inoff. testam. voluisse demotare tertium genus infamiæ ab infam-
ia juris & facti distinctum. Contrarium pervaderebunt Jaco-
bus Gothofredus in *Comment. ad Cod. Theodos.* ubi docet, quo-
modo Compilatores Codicis istam legem ex duabus aliis con-
sarcinaverint. Unde nullum exemplum levis notæ maculæ
genuinum ex Jure Justiniano afferri potuit. Sed tota hæc levis
notæ macula est pallium ignorantæ causarum, cur moribus
nostris quidam pro infamibus habeantur, qui tales non debe-
bant esse, vel secundum fundamenta genuina juris & politices,
vel secundum principia juris Justiniani. Communem Dd.
doctrinam de levis notæ macula late exponit *dissertatio Tubin-
gensis* sub Præsidio Frommanni.

XIV. Si quis genuinum commentarium theoretico pra-
cticum de his, qui notantur infamia, scribere vellet, rem per-
spicue sic tractare posset, ut 1) fundamenta doctrinæ de existi-
matione, fama & infamia in statu naturali exponat distin-
ctius & prolixius, quam nos fecimus, qui primas saltem
lineas quasdam projicere in chartam tentavimus; 2) ut eodem
modo exponat fundamenta generalia intuitu status civilis.
3) Ut illa fundamenta applicet ad doctrinam juris Romani &
quidem secundum variantia tempora, 4) Ut examinet
doctrinam juris Canonici de fama, honore & infamia, quate-
nus à fundamentis genuinis recedat, & varios errores, partim
in Jus Justinianicum, partim in mores populorum Christiano-
rum introduxerit. Confer. Freherum de *existimat. lib. 3. c. 1. n. 7.
& cap. 3. n. 9.* 5) Ut ostendat usum practicum de his, qui no-
tantur infamia, esse mixturam inconcinnam & male coheren-
tem Juris Canonici & morum patriorum, ac opinionum Dd.
incertarum & sibi contradicentium, Usus vero Juris Romani
hac

hac parte esse exiguum, partim ob fraudes Juris Canonici, partim ob rationem corollarii X.

XV. Stuprata & concubina apud Romanos non est infamis. Freherus *d. l. 3. cap. 16. n. 18. & 19.* Meretrix est infamis. Scilicet stupratam habebant pro persona honesta à stupratore vi vel fraude læsa, concubinas habere permittebant, meretrices saltem tolerabant. Jure Canonico contra stuprata & concubina meretrici æquiparatur, quia scortatio hoc jure est omnis concubitus extra sacramentum.

XVI. An Princeps possit pro lubitu auferre existimationem simplicem tractat Pufendorffius §. 9. Nobis videtur distinguendum inter existimationem sui & famam externam; tum inter officium Principis & effectum externum in civitate.

XVII. Scio indicium aliquod ad inquirendum & torturam facere posse, si quis delicti insimulatus etiam extra judicium taceat aut tituber, præprimis si alia indicia adsunt. Cæterum uti haud dubie ex principiis sanæ rationis pro infami non est habendus, qui injurias illatas sive in Republ. sive in statu naturali armis non vindicat: Pufend. §. 8. Ita nec ille, qui easdem in civitate non vindicat actione injuriarum. Sed moribus tamen in jurisprudentia opificiaria fere contrarium obtinet. Contra quem morem irrationabilem elegans remedium suppeditat Becher von *Auffnehmen der Städte*. An hic mos irrationabilis debet originem inquisitoribus magicæ pravitatis, apud quos indicium torturæ facit, si fœmina per contumeliam venefica appellata actionem injuriarum non instituerit. Imò etiam si instituerit. An vellemus, opifices prudentiores esse debuisse sacris suis Doctoribus?

XVIII. Infamia uti debeat notare delinquentes, neque adeo transire ad eorum liberos, ex genuinis principiis: Ita nec effectus ejus debebat vel afficere substitutum vel evitari per substitutum. Quæ Pufendorffius de hac quæstione tractat §. 10. distinctiorem postulant explicationem. Interim jam leges Romanæ hic indusserunt aliquid opinioni vulgi. Unde in judiciis famosis, si procurator damnatus esset, non ipse principalis, hic non ebat infamis: Ita lex Ælia permit-

tit

tit servum heredem necessarium instituire, ut evitetur infamia, quam metuebat testator, si suo nomine bona post mortem publicentur.

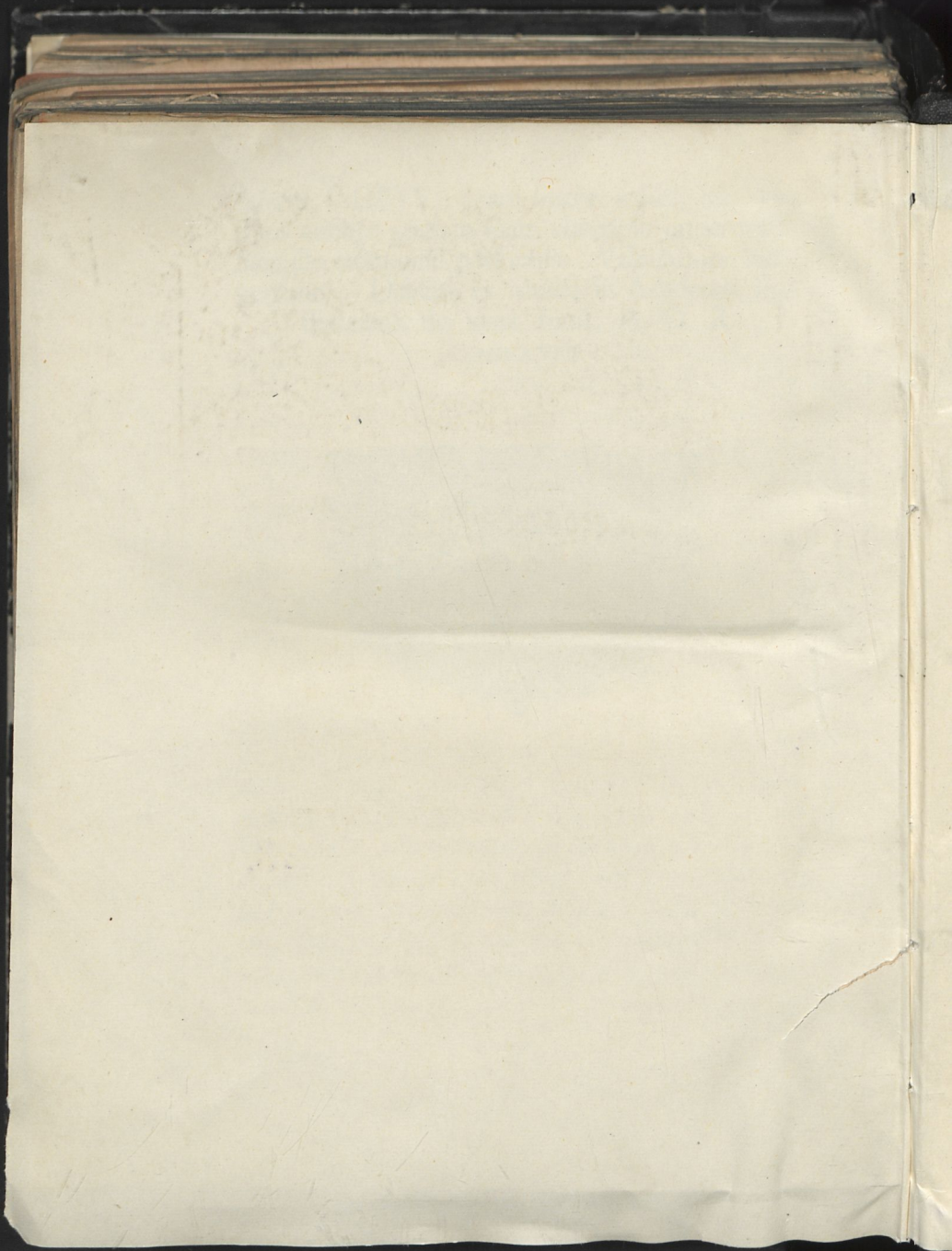
XIX. Omnes infames, qui ad honores non admittuntur, viles sunt, sed non omnes viles sunt infames, etsi nec his pateat aditus ad honores. Prout honores in Republica sunt variorum graduum, ita & vilitatum varia sunt genera. Ergo leges, quæ de vilibus personis disponunt, probe sunt considerandæ. Dabimus exemplum. Præceperat Potentissimus Rex, ut matrimonia nobilium cum feminis rusticis & plane vilis conditionis habeantur pro matrimoniis ad morganicam. Duxerat nobilis filiam bibliopegi. Quærebatur, an justum sit matrimonium. Videbatur negandum, quia haud dubie opifices sunt intuitu nobilium valde vilis conditionis. Sed obtinuit pluralitas votorum, in edicto regio intelligi viles rusticis æquales. Confirmavit hanc interpretationem doctrinalem interpretatio Regia authentica, in Edicto intelligi debere secundum ordinem verborum personas viliores rusticis.

XX. Ex observatione præcedente etiam dijudicandum, an ita stulta fuerit plebs, cujus meminit Schöpfer. *ad tit. de his qui not. infamia n. 4.* quæ licetoris filio, ad sacrum ministerium aspiranti, objecerit natalium vitium. Vilitas status propagatur etiam ad liberos, etsi de infamia aliter sit dicendum. Apud Populum Judaicum etiam corpore vitiiati non admittantur ad cultum Leviticum. Neque solum contra legem Mosaicam, sed & contra prudentiam Politicam peccavit Jeroboamus, quod vilissimos ex plebe Sacerdotes fecerit. Sunt reliquæ politicæ Papalis, omnes ordines turbantis, quod omnium ordinum homines possint Clerici fieri, & una cum Clericatu aspirare ad dignitates maximas in Republica. Et mirum tamen, quod post reformationem Protestantem adhuc magis adversus honorem ministeria debitum peccent, quam Pontificii; Nam apud Pontificios tanta copia vilium in Clero non est. Sed causa hujus mali nequaquam nostris ministris

Ecclesiæ est adscribenda, sed est vitium Politicorum, de quo alibi.

F I N I S.

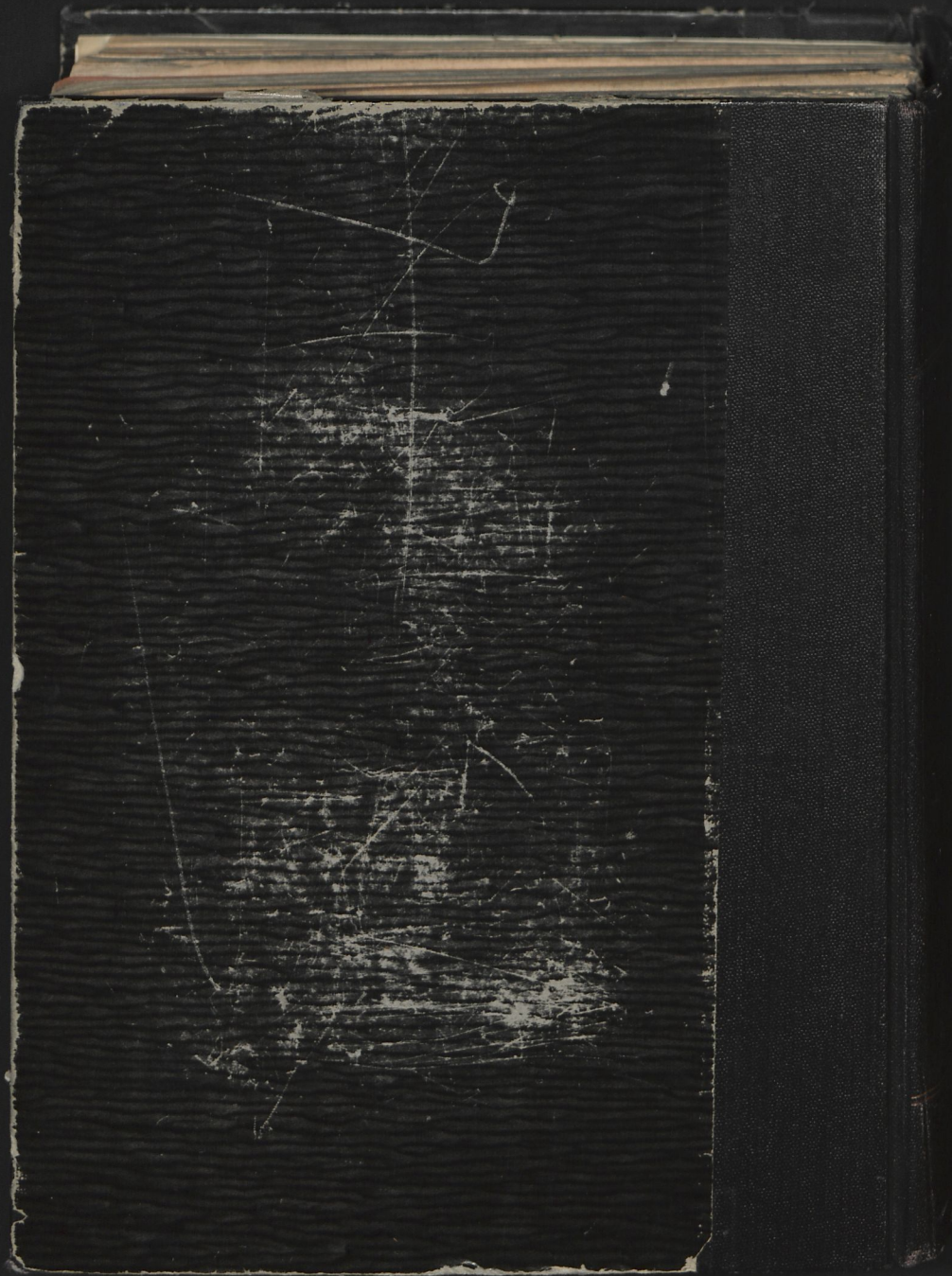
VD-18

ULB Halle 3
002 654 644

Sb.

1533.

DISSERTA

EXISTI FAMA E EXTRA I

RECTORE MA
SERENISSIMO PI
DN. PHILIPP
PRINCIPE BORUSS
DENBURGICO ET
GUBERN

PRORECT
DN. CHRISTIAN
POTENTISSIMI REGIS
SERENISS. DUCIS SA
RESPECTIVE INTI
ET FAC.

IN ALMA
PRO
Summos in utroque jure honore
IN AVE
Horis ante & prom
Publico Erudit
ZACHARIAS
Advoc. P

HALÆ MAGDEBU

Farbkarte #13

B.I.G.

10: Bis.
19 246

NE

NO,
10,
AN.

Cto
O. ET

peffendi

